DISPUTATIO SEXTA,

De Natura.

1 *MUltipliciter hoc nomen naturæ ſolet uſurpari, ut omnes ferè Doctores adnotant in principio hujus diſputationis; Primò enim accipitur quaſi collectivè pro tota entium univerſalitate, quo modo dicimus, aliquid eſſe in rerum natura. Secundò pro ipſo Deo, quia à D. Auguſt.* 15. *de Trin. cap.* 1. *natura creatrix, & ab aliquibus natura naturans appellatur. Tertiò pro tota cauſarum creatarum ſerie ſecundùm naturam operantium, quo ſenſu ſolet dici, quòd natura nihil faciat ſuperfluum, non deficiat in neceſſariis, vacuum refugiat, faciat optimum, quod poteſt, & quòd opus miraculoſum vires excedat naturæ. Quartò pro agente abſque electione, & libertate, ut ſunt bruta, plantæ, & inanimata. Quintò pro generatione viventium, quæ nativitas dicitur, nam natura dicitur à naſcendo, & multis aliis modis; ſed præcipuè accipi ſolet pro ratione, & proprio conceptu cujuslibet entis, ſivè reale ſit, ſivè rationis, unde ſolemus dicere, hanc, vel illam eſſe entis realis, vel rationis naturam; magis tamen preſsè pro vera, & reali quidditate, ratione cujus definitio dicitur naturam rei explicare, in qua ſignificatione duo munera habet, ut in præceden. diſp. q.* 1. *innuimus; primum eſt, ut ſit in aliquo eſſe conſtitutiva illius rei, cujus eſt natura, quomodo eſſentia, & quidditas maximè vocatur; ſecundum ut ſit principium operationum connaturalium illius rei, & hoc pacto ſpecialiter natura appellatur. In præced. diſp. explicavimus primum officium naturæ, ut corpus naturale conſtituit, dum principia in facto eſſe declaravimus: Reſtat, ut ipſam conſideremus ut principium operationum naturaliter rem ipſam conſequentium, in qua acceptione dixit Ariſt.* 2. *Phyſ.* 6. Quòd autem ſit natura, tentare demonſtrare, ridiculum eſt, *non quòd dari naturam ſit prorſus indemonſtrabile, quamvis enim à priori nequeat demonſtrari, eò quia eſſentia, ſeu quidditas non habet aliud principium antecedens, per quod, tamquam per medium demonſtrari poſſit, ut in lib. Poſt. dicitur, eſt tamen à poſteriori demonſtrabile per effectum, eò quòd motus non eſt à ſe ipſo, ergo ab aliquo principio, ſed hoc dicit Philoſophus, quia notiſſimum eſt, reperiri tale principium, ſicut notiſſimum eſt, dari ejus effectum, ſcilicet motum, quare ad ejus definitionem declarandam accedamus.*

QUÆSTIO I.

An natura rectè ab Ariſtotele definiatur.

2 NAturam definivit Ariſtot. 2. Phyſ. 3. dicens, *Natura eſt principium, & cauſa movendi, & quieſcendi, in quo eſt, primùm, per ſe, & non ſecundùm accidens*, Alii legunt; *eſt principium, & cauſa, ut id moveatur, atque quieſcat, in quo primo eſt*, quæ definitio, ut intelligatur, ſingulæ particulæ erunt explicandæ, Et quidem maximè circa primam particulam, & ſcilicet *eſt principium, & cauſa* (ſupponimus enim iſta duo pro eodem ſumi in præſenti, & cauſam apponi claritatis gratia, unde 3. Phyſ. 1. principium ſolum appoſuit) diſcrepant Doctores; circa alias verò non multùm differunt; etenim cùm cauſa quadruplex ſit materialis, formalis, finalis, & efficiens, quæ adhuc eſt duplex, vel immanens, ut cum effectum cauſat in ſe ipſa, vel tranſiens, ut quando in ſubjecto diſtincto producit effectum; hinc.

Aliqui dixerunt, naturam ſolummodo eſſe principium operationum paſſivum, & in genere materialis cauſæ; ita Simpl. 2. Phyſic. com. 12. & eſt communis apud Scotiſtas citantes Scotum in 2. diſtinct. 2. quæſt. 10. F. & diſtinct. 18. §. *Contra primum &c.* & 4. diſtinct. 43. quæſt. 4. ſic Tatar. 2. Phyſic. quæſt. 1. Fuentes qu. 1. difficult. 2. Sghemma digreſſ. 8. quæſt. 4. Faber Theor. 33. Alii ſolùm activum eſſe dixerunt, ita Valleſ. Contr. 11. Phyſicor. Vaſquez 1. 2. diſp. 25. cap. 3. Communis tamen opinio, tam apud antiquos, quam apud Recentiores per principium, tam paſſivum, quam activum intelligunt, quam ex Noſtratibus ſequuntur Regentes Pariſienſes 2. Phyſic. quæſt. 1. quæſtiunc. 2. collat. ubi ſolvendo 2. argum. ajunt, quod natura in quibuſdam reſpectu quorumdam motum eſt principium activum, & reſpectu quorundam eſt principium paſſivum, ſubſcribunt inſuper Bonet. lib. 4. ſuæ Phyſicæ, ubi ex profeſſo hanc partem tuetur Lichet. quæſt. 1. Prol. §. *Sed in iſta littera occurrunt duæ, &c.* Baſſol. 2. diſtinct. 18. quæſt. unic. artic. 1. ad 5. Gratianus ibidem, & Barg. 1. diſtinct. 13. quæſt. unic. §. *Ad argumenta principalia, &c.* Differunt verò iſti Authores, quia aliqui, ut Murcia 2. Phyſ. quæſt. 1. Ferrar. quæſt. 1. aſſerunt, dici de principio activo, ſivè immanente, ſivè tranſeunte; alii verò communiter tantùm de immanente. Differunt etiam, quòd aliqui volunt, æqualiter naturam dici de utroque; Alii principaliùs de Activo, Alii è contra principaliùs de paſſivo. Addunt inſuper aliqui Scotiſtæ, naturam de utroque dici, ſuppoſita coordinatione cauſarum ſecundarium, & in ſententia Philoſophi, quia ſic activum eſt verè, & per ſe internum, & in hoc ſenſu, ajunt, loquitur Scot. quæſt. 1. Prol. Q. at ſimpliciter loquendo, natura ſolùm de paſſivo dicetur, quia ſic accidit principio activo, quòd ſit internum, cùm poſſit à Deo ſuppleri, & impediri, quo modo intelligendus eſt Scot. in 2. & 4. citat. dum aſſerit, naturam tantùm de paſſivo dici. Tandem aliqui, ut Averſa quæſtion. 9. ſect. 4. aſſerunt, principium non ſolùm in genere cauſæ efficientis, & materialis ſumi in definitione naturæ, verùm etiam in genere cauſæ formalis, & finalis, quatenus forma, quæ eſt natura, in generatione rationem habet termini formalis, & finis; ſequitur etiam Maſius 2. Phyſ. capit. 2. quæſt. 6. & probabilem putat Amicus tractat. 8. qu. 10. dub. 2. Addunt Conimb. 2. Phyſic. cap. 1. quæſt. 3. artic. 2. Animam reſpectu vitalium operationum, & formam cœleſtem erga motum circularem dici naturam in genere etiam formalis cauſæ.

ARTICULUS I.

Declaratur, quo modo principium ſumatur in definitione naturæ.

3 OBſervandum ex Scot. quæſt. 1. Prol. §. *Ad quæſtionum, &c.* & locis cit. quòd naturale prout naturalitas competit operationibus in ordine ad principium, variè ſumitur, & diverſis opponitur, uno enim modo opponitur ſupernaturali, vel libero, & in hoc ſenſu attenditur naturalitas abſque controverſia penes principium activum, unde operatio illa dicitur naturalis, quæ eſt ab agente naturali, ideſt habente ordinem naturalem ad paſſum; ſupernaturalis verò, quæ fit ab agente ſupernaturali, ideſt excedente omnem ordinem naturalem ad paſſum; & operatio illa dicitur libera, quæ eſt à principio ad actionem intrinſecè indeterminato, vel ſe determinato, vel ſe determinante, naturalis verò, quæ eſt à principio intrinſecè determinato ad agendum. Alio modo naturale opponitur violento, & neutro, & ita naturalitas reſpicit ſubjectum, in quo recipitur operatio, & forma, adeò ut ſi operatio, & forma ſit ſecundùm inclinationem ſubjecti, dicetur naturalis, & principium receptivum ejus naturale; ſi fuerit contra inclinationem ſubjecti, dicetur violenta; ſi tandem neque juxta, neque contra inclinationem, dicetur neutra: Verùm huic communi Scotiſtarum doctrinæ addendum eſt, quòd ſicut duplex datur violentia in rebus, alia privativa, quæ fit per ſubſtractionem alicujus operationis, vel formæ connaturalis, qualem violentiam pateretur aqua ſub ſola carentia frigoris, & de facto patitur homo viſu privatus; alia poſitiva, quæ fit per poſitionem alicujus repugnantis naturali conditioni ſubjecti, in quo ſtatu foret aqua ſub calore; ita quoque duplex dari debet naturalitas, etiam ut opponitur violentiæ, una, quæ conſiſtat in conformitate operationis, vel formæ ad inclinationem paſſivam ſubjecti, quo ſenſu forma ſubſtantialis dicitur naturalis materiæ primæ, altera, quæ conſiſtat in conformitate operationis ad inclinationem activam ipſius agentis, quo ſenſu ignire dicitur operatio naturalis ignis, nam præter inclinationem paſſivam rebus, qua dicantur determinatæ ad ſic, vel ſic patiendum, dari etiam debet inclinatio activa, qua determinatæ dicantur ex earum innata conſtitutione ad ſic, vel ſic agendum, ut notavit noſter Gadius quol. 19. cùm ergo naturale in præſenti propriè ſumatur, prout opponitur violento, ſicut violentum illud eſt, quod naturæ rei, ejuſque inclinationi contrariatur, ita illud principium naturale in hoc ſenſu dicetur, quod in ſuo actuali exercitio, vel aptitudinali eidem conformatur, & de iſto quæritur, an ſit activum, vel paſſivum, formale, aut finale.

4 De iſto etiam principio naturali dupliciter loqui poſſumus, vel phyſicè, vel metaphyſicè, unde Ariſt. tam in 2. Phyſ. quàm in 5. Met. 5. locutus eſt de natura, cum hac tamen differentia, quod Phyſicus conſiderat res naturales, ut moventia ſunt mota, ſeu ut motui ſubjicibilia, at Metaphyſicus, ut à motu abſtrahunt, & potius ut immobilia, quamvis ut moventia conſideret; hinc Ariſt. 2. Phyſ. 71. & 3. Phyſic. 8. dixit, moventia mota eſſe phyſicæ conſiderationis, non ſic moventia non mota, ſed altioris eſſe ſcientiæ, ſcilicet Metaphyſicæ, quia hæc non habent principium motus in ſe ipſis, ut illa. Ex quo colligitur, quòd agere de principio activo tranſeunte, ut ſic, quomodo

movens

movens non motum dicitur, ad Metaphyſicum ſpectat, ſed agere de principio activo immanenti pertinet ad Phyſicum, non tamen principaliter, & primariò, ſed in ordine ad paſſivum principium, & ut paſſivo conjunctum, quia corpora conſiderat ut mobilia. Hoc præaccepto.

5 Dicimus primò, naturam utique principio, tam activo, quàm paſſivo, ſivè immanenti, ſivè tranſeunti convenire, abſolutè loquendo, at ſecūdùm Phyſicam conſiderationem primariò, & principaliter dici de paſſivo, de activo verò immanenti non niſi dependenter à paſſivo, cui eſt conjunctum, & conſequenter principium in definitione naturæ principaliter ſupponit pro paſſivo, ſed minus principaliter etiam pro activo immanenti. Concl. eſt Doctoris locis initio q. cit. præcipuè in qu. 1. Prol. Q. ubi habet, quod illa propoſitio, omni paſſivo naturaliter corroſpondet principium activum, non eſt univerſaliter vera, loquendo de natura, ut principium eſt motus, & quietis in 2. Phyſ. definita, *quia non correſpondent omni paſſivo naturaliter principium activum, quod ſic ſit natura, quia multa ſunt naturaliter receptiva alicujus perfectionis, cujus non habent principium intrinſecum activum*, itaut per Scotum, quæ habent tale principium activum intrinſecum, dicuntur habere naturam 2. Phyſ. definitam; poteſt etiam colligi ex comm. Doctoris ſuper 5. Met. tex. 5. ubi Doctor, & ſi primò dicat, naturam eſſe principium paſſivum tantum, tamen addit in fine illius ca. & ſi forma, ut principium activum privatur natura, non repugnare hoc dictis ſuperius, quod natura ſit principium paſſivum, & ſic exponit illa verba Ariſt. dicentis, *generationes, & generari, quia ſunt ab hac motus*, ſcilicet dici generationes naturales, eo quod a forma proveniunt, ut à principio Quo. Et primò quod natura, abſolutè loquendo, de quocumque principio etiam activo dicatur, probari poteſt innumeris Philoſ. auctoritatibus, ut eſt allata ex 5. Met. eſſe enim *ab hoc*, ut à principio dicit activitatem, idem repetit 2. Phyſ. 13. dicens, formam eſſe naturam, quia res naturales generant ſimilia per formam; text. 80. probat, naturam agere propter finem, quia aranea conficiendo telam, & hirundo nidum, naturaliter operantur, & tex. 3. ait, medicinam non eſſe naturam in medico ægroto; quia eſt principium per accidens, non per ſe in medico, at ſi natura non eſt principium activum, non oportebat ipſam ab arte diſtinguere, eo quia eſt principium per ſe, ars verò per accidens in medico, ſed quia illa eſt paſſivum, hæc verò activum, item 1. de part. Anim. capi. 1. ait; animam eſſe naturam, quæ & ut movens eſt; & infra, non omnem animam eſſe naturam, ſed quæ principium eſt auctionis, alterationis, & motus; 8. etiam Phyſ. 27. ponens differentiam inter moventia mota penes principium activum, ait, quæ à ſe ipſis moventur, naturaliter moveri, quia principium internum habent: clarius 9. M. 13. ait naturam eſſe ejuſdem generis cum potentia activa, & ſolùm differre, quia potentia eſt principium motus in alio, natura in eodem, in quo eſt; item 3. Met. 7. & 4. Met. 23. ait ſubſtantias abſtractas eſſe naturas immobiles; quibus auctoritatibus variè reſpondetur ab Adverſariis, ſed potius ſenſum extorquent, quam explicent.

6 Secundò idem Prob. ratione; Non minus naturale eſt igni debitè approximato calefacere, & aquæ calidæ ſe reducere ad priſtinam frigiditatem, prout naturale opponitur violento (ut evaſio Scotiſtarum de medio tollatur, dicentium, principium activum naturale dici, prout à libero, vel ſupernaturali diſtinguitur, non ut violento opponitur) quam gravi deorſum ferri, ſed iſta conveniunt igni, & aquæ, ut activa ſunt, ergo &c. Major prob. non minus violentum eſt igni impediri à calefactione, quando eſt debitè approximatus, ut fuit in fornace Babylonis, & aquæ calidæ potenti ſe reducere, ſi à Deo impediretur per ſuſpenſionem concurſus, quàm gravi detineri ſurſum; quod probatur, quia eſſe ſurſum, ideo eſt gravi violentum, quia eſt contra aptitudinem ad recipiendum ubi deorſum, quæ cùm ex principiis intrinſecis proveniat, dicitur naturalis, & pati dicitur violentiam, quia impeditur ab actu ſecundo, & à receptione illius ubi, quo aptitudo, & potentia illa actuatur, ſed aptitudo, & potentia, quam habet ignis ad calefaciendum, etiam fluit à principiis intrinſecis ejus, eſtque paſſivo igni identificata, ergo quando impeditur ab actu ſecundo per ſuſpenſionem concurſus, eſtque debitè approximatus, verè patitur violentiam, & ſi non poſitivam, ſaltem privativam, quia utrobique fit contra naturales aptitudines, & innatas, & utraque aptitudo propriis actibus, in quos tendunt, una activè, altera paſſivè, privatur, idem de qua dicendum. Tum quia materia eſt in potentia naturali ad omnes formas, ex dictis diſp. 2. q. 5. art. 1. & ex hoc præcipuè arguitur, quia ſi omni forma ſpoliaretur, eſſet in ſtatu quodam violento privativo, non poſitivo, quia ſtatus nequit materiæ convenire, cùm omnes reſpiciat formas indiſcriminatim, & ſub qualibet naturaliter quieſcat, & ſolùm violentantur, cum omni forma caret, ergo quia agens pati poteſt hanc violentiam privativam, ſi aget, dicetur naturaliter agere, prout naturalitas iſti violentiæ opponitur. Tum quia violentia, & coactio, ſeu involuntarium idem ſunt apud Doctor. ſicut naturale, & voluntarium (nam ſumendo voluntarium, prout coincidit cum libero, aliter non eſſet in brutis, ſed prout eſt juxta impetum innatum appetitus, ſivè rationalis, ut fuſiùs in tract. de actibus humanis dicitur) cum hac tamen differentia, quòd violentum, & naturale ſunt in rebus non cognoſcitivis, in cognoſcitivis autem adeſt ratio coacti, involuntarii, & voluntarii, quare penes connotata tantum differunt, undè Ariſt. 3. Ethic. c. 1. definiens violentum, quod ſit, cujus principium eſt extra, non conferente vim paſſo, deducit poſteà definitionem voluntarii, dicens, *Cùm autem id invitus quiſpiam agat, quod vi, & ob ignorantiam agit, id ſua profectò ſponte, quiſpiam videbitur agere, cujus principium eſt in ipſo agente cognoſcente ſingula, in quibus eſt actus*, Et Scot. 4. diſt. 29. q. 1. §. *Ad quæſtionem, &c.* ex violentia, quam poteſt aliquando voluntas pati, ait, cauſari in ipſa involuntarium, ſeu violentum, nam violentum à vi derivatur: ſed hæc violentia attenditur etiam penes principium activum, ergo & naturalitas. Minor probatur ex definitione aſſignata ab Ariſt. dicente, violentiam cadere in actione, & ex Scot. cit. docente voluntatem poſſe pati vim eliciendo aliquem actum, quem aliàs non eliceret; & omnes Doctores fatentur, bruta ſimpliciter poſſe à Deo cogi, ſaltem privativè, non concurrendo ad actus, quos elicerent. Tum quia illius principii eſt voluntarium, ſeu naturale cauſare, cujus eſt ſingula cognoſcere, tale autem eſt activum. Inſuper D. Niſſenus lib. 5. Philoſophiæ c. 1. ait. *Omne igitur voluntarium in actione quadam eſt*, & D. Damaſc. 2. de fide c. 24. *Quoniam*, inquit, *id quod ſponte fit, in actione quadam eſt poſitum, id quoq; quod invitè fit, in quadam etiam actione verſetur, neceſſe eſt*, ergo niſi velimus de nomine contendere, ſi in principio activo vera ratio coactionis, & violentiæ reperitur, debemus quoque rationem naturalitatis oppoſitæ admittere.

7 Reſpondent, actionem naturalem dici à principio activo, non reduplicativè, ut activum eſt, ſed ſpecificativè, & identicè, quatenus cum paſſivo identificatur, loquendo de principio activo immanenti; principium verò tranſiens non dicitur natura, eò quia natura eſt principium motus in eo, in quo eſt.

Sed contra, quia argumenta probant, actionem naturalem dici à principio activo, ut activum eſt, unde tam de immanenti, quam de tranſeunti concludunt, quamvis ad rationem naturæ ſecundùm phyſicam conſiderationem requiratur, ut ſit in eo, in quo eſt, ut diximus n. 4. abſolutè tamen hoc non requiritur, quia ſimpliciter loquendo, ratio violentiæ in principio activo reperitur, etiam tranſeunte. Tum quia quamvis per hoc evitetur, quod calefactio non ſit igni naturalis, prout natura hìc definitur, quia eſt actio tranſiens, natura verò hìc definita eſt principium motus ejus, in quo eſt, atque ideò immanentis; per calefactionem autem non movetur ipſe ignis, ſed ſubjectum alienum ab ipſo calefactum, adhuc tamen non evitatur inſtantia de frigefactione aquæ ad priſtinum frigus redeuntis, hæc .n. actio verè eſt immanens, & natura aquæ eſt principium hujus motus in ſe ipſa non tantùm paſſivum, ſed etiam activum, ergo, tota naturæ definitio, prout hìc definitur à Philoſopho ei competit, Dices, frigefactionem activam non eſſe motum, quo movetur aqua, ſed frigefactionem paſſivam, & propterea principium activum, ratione cujus competit ipſi frigefactio activa, non eſſe naturam, prout hìc definitur à Phil. Contra, hoc nihil juvat; ut enim illi competat definitio naturæ ab Ariſt. traditæ, ſufficit, quod natura aquæ ſit principium quoque activum frigefactionis paſſivæ in ſe ipſa, eo enim ipſe erit principium activum motus ejus, in quo eſt.

Reſp. alii, principium activum non dici naturam, eò quòd non eſt principium per ſe motus, cùm poſſit ſeparari, ut ſi Deus ſe ſolo reduceret aquam ad priſtinam frigiditatem, at paſſivum ſemper eſt principium; implicat enim, Deum inducere frigus in aqua, quod tamen non ſit (ſecundùm aquæ inclinationem. Non valet, quia ſaltem in ſententia Ariſt. poſſibilitatem hujus impedimenti non cognoſcentis, & cum æquè per ſe ſecundùm ipſum tam activum, quam paſſivum inſit rei, natura de utroque dicetur. Tum quia ex hoc cap. etiam, quod poſſit impediri à Deo, & à proprio exercitio, & actu ſecundo ſeparari, arguere debemus, cùm agit, & non impeditur, agere naturaliter, quia quando non agit, violentiam patitur, ſicut paſſivum quando à propria forma ſeparatur, quia tunc pati dicitur violentiam, arguimus, naturaliter recipere formam illam, quando in ipſo introducitur. Tum quia quòd actualiter agat, vel non parum refert, eſt enim per accidens, ſufficit, ut habeat innatum, & radicale principium ad agendum, ſicut adhuc homo riſibilis dicitur, quamvis actu non rideat. Tum quia generatio, nutritio, & augmentatio, ita ſunt actiones naturales, ut eſſentialem dependentiam dicant ad potentias generativam, & nutritivam, quæ dependentia nequit à Deo ſuppleri, ergo principium iſtorum actuum erit verè natura; Antecedens probatur, ſi Deus ex materia alimenti educeret formam carnis, illamque præexiſtenti carni viventis uniret, vel aliquod vivum ex ſemine generaret, non per hoc vivens nutriri, vel augeri dicetur, aut generare, quia cùm ſint actiones vitales, à principio vitali intrinſeco eſſentialiter dependent, ut dicetur in lib. de Anima. Tum quia voluntas noſtra non ſolùm eſt naturaliter ſummè receptiva actus beatitudinis, quatenus in potentia merè paſſiva eſt ad receptionem illius actus, ſed petit vitaliter actu illo operari circa objectum, non enim intelligere, & velle conſiſtunt formaliter in receptione actuum intellectionis, ſed intendentia potentiæ in objecto medio actu vitali, in qua tendentia vitalitas conſiſtit; at hoc, quod eſt vitaliter operari circa objectum, potius ad rationem principii activi, quàm paſſivi pertinet.

8 Dices, talem potentiam non poſſe dici naturalem, quia obedientialis eſt, & elevata per habitum à Deo. Concedimus, neceſſitatem elevationis, qua ratione obedientialis dicitur, ſed nequit negari potentia partialis activa in potentiis animæ ad illos actus, non enim merè mortuè ſe habent, ſed virtualiter operantur, qua ratione Damnati dicuntur eſſe in ſtatu violento, non ſolùm quia actum beatitudinis non recipiunt, verùm etiam quia per illos actus

vitali-

vitaliter circa Deum objectum infinitum non operantur. Tum quia ratio urget in actibus naturalibus, quibus potentiæ alia objecta creata naturaliter reſpiciunt.

Dices etiam, in caſu poſito ignis non comburentis non violentari principium activum, quia res omnis eſt in perfecta potentia obedientiali, ut in ea, & ea fiat, quicquid Deus voluerit, ratione cujus omnis tollitur violentia, ut tenet Alvarez part. 2. diſput. 37. alios citans, cum quibus concordare videntur Lichet. 3. diſt. 1. quæſt. 1. & Tatar. quodl. 19. unde ſi violentia principio activo non convenit, neque naturalitas oppoſita conveniet; Sed non ſatisfacit; Tum quia aſſumptum eſt falſum, ut docet Scot. 3. diſtinct. 27. §. *Iſtæ rationes*; *&c.* & 2. diſtinct. 3. quæſt. 10. E. & 4. d. 49. quæſt. 13. Ii. quia implicat, aquam v.g. ſurſum aſcendere, & non contra ejus inclinationem, nam quamdiù manet aqua, manet forma aquæ, & quamdiù hæc manet, etiam manet inclinatio ad motum deorſum, ergo ſi in principio paſſivo (quod magis eſt in potentia obedientiali ad Deum, quàm activum quia in illo poteſt formam oppoſitam introducere, non tamen poteſt iſtud elevare ad productionem contrariæ formæ, ut aqua ad productionem caloris, ut dicemus diſp. ſeq. cum de potentia obedientiali agemus) non tollitur ratio violentiæ propter potentiam obedientalem, multò minus ab activo tolletur, ſi à propria actione impediretur. Tum quia poteſt etiam aliquod activum naturaliter impediri, ut cum grave ſurſum detinetur, ne deorſum deſcendat, hoc enim eſt contra principium paſſivum, & activum, quia à ſeipſo deorſum movetur, vel cum propter impetum impreſſum ſurſum pellitur; & tandem cum res quælibet ſe ipſam quærit conſervare, ſed à contrario agente impeditur iſta vis activa, ex quo ſequitur deſtructio illius rei, quæ violenta quoque dicitur, non reſpectu materiæ, ſed reſpectu rei, & non ſolùm contra paſſivum activum principium, ſed etiam contra.

9 Tetiò: quòd de paſſivo etiam dicatur, & ubi activum, & paſſivum ſunt conjuncta, principaliùs paſſivo conveniat, actio verò minus principaliter, & paſſivo dependenter, probari poteſt rationibus illis, quibus qu. ſeq. art. 2. oſtendemus, materiam eſſe naturam; Tum quia Philoſ. clarè hoc aſſerit in 2. Phyſ. 71. diximus in Not. & text. 3. definiens naturam juxta lectionem Grecorum, ait, *eſſe principium, ut moveatur, & quieſcat*, & tex. 5. exemplificans de his, quæ ſecundùm naturam ſunt, dicit, ut ignem ferri ſurſum, & 8. Phyſ. text. 32. ait, gravia, & levia naturaliter moveri, quia principium habent intrinſecum patiendi. Tum quia ratio violentiæ verè attenditur in ordine ad paſſivum, ut patet ex dictis, ergo etiam ratio naturalitatis. Tum quia ut arguit Doctor, illud eſt principium principalius, & independens, quo poſito, & circumſcripto alio, vel variato, ſequitur effectus, ſed poſito, quòd forma ſit juxta paſſi inclinationem, quomodocumque activum varietur, imò quamdiù permanet paſſum ſub illa forma, itaut activum non ampliùs agat, ponitur ratio naturalitatis, unde ſubjectum naturaliter reſpicit formam illam, & naturaliter poſſidet illam; & ſi forma eſt contra paſſi inclinationem, dato quod judicatur a principio activo interno, adhuc violentus eſt motus, ut cum homo elevat manum, motus ille reſpectu manus eſt violentus, quamvis reſpectu totius hominis poſſit dici naturalis, ut Doct. 4. d. 49. q. 13. I. & Ariſt. 8. Phyſ. 27. ergo natura principalius, & independenter de paſſivo dicitur, de activo verò quando ſunt in eodem unita, nonniſi à paſſivo dependenter, & maximè ſecundùm phyſicam conſiderationem, ut diximus in Not. Quapropter concludendum eſt, ly *principium* in definitione naturæ ſumi principalius pro paſſivo, minus principaliter pro activo.

Sed Contra arguitur 1. oſtendendo, nullo modo naturam eſſe principium. Ratio naturæ eſt eſſentialis rebus naturalibus, at principium, cùm ſit quid relativum ad principiatum, nequit eſſe de eſſentia alicujus abſoluti, qualis ponitur, res habens naturam. Tum quia ratio principii eſt diſtincta ab eſſentia rei, quæ ſolùm rem conſtitutam reſpicit, ubi principium reſpicit motum, & paſſiones, ergo ſi natura eſt de eſſentia rei, non erit principium; Antecedens patet, quia licèt multæ res ſoleant explicari in ordine ad motus, & proprias affectiones, tamen multæ etiam ſine tali ordine quidditativè explicantur.

10 Reſp. ad 1. naturam ſumi dupliciter, vel formaliter, quomodo dicit relationem principii, vel fundamentaliter, ut ſignificat fundamentum talis relationis; primo modo non eſt de eſſentia rei, eſtque quid relativum, ſecundo modo dicit entitatem fundantem, quæ eſt quidditas rei, & quid abſolutum; & quamvis multi Scotiſtæ aſſerant, principium hìc formaliter ſumi, rectiùs tamen dicetur, ſi fundamentaliter ſumatur, ut Pariſienſes cit. exponunt ad 1. princ. intentum enim Philoſophi eſt hìc aperire rationem formalem conſtituentem corpus naturale in eſſe objecti Philoſophiæ, quæ eſt naturalitas fundamentaliter, non formaliter ſumpta, & ſic dicendo, ſalvatur, definitionem, naturæ eſſe eſſentialem, quod ſalvari non poteſt, ſi dicatur, principium ſumi formaliter, quia reſpectus non eſt de eſſentia abſoluti: & quod addunt Recentiores, relationem principii tranſcendentalem eſſe de eſſentia naturæ, procedit ex falſo fundamento, quod relationes hujuſmodi ſint de eſſentia abſoluti, quod falſum eſſe jam in Log. oſtendimus. Ad 2. dicimus, conceptum adæquatum quidditativum rei etiam rationem principii fundamentalis includere, & ſi aliquando explicitè non ſignificetur, quod fit, cum per aliquod poſterius definimus res, quales ſunt paſſiones effectus, quare ratio principii fundamentalis, & eſſentia rei diſtinguuntur ut conceptus, quaſi inadæquati, ut colligitur ex Scoto 2. diſt. 1. quæſt. 6. §. *Dico tunc*, *&c.* vel potius penes modum concipiendi rem explicitum, & implicitum.

Secundò arguitur, oſtendendo, nullo modo naturam dici de principio activo. Tum primò, quia Scotus in 2. & 4. ſæpè cit. apertiſſimè docet, naturam ſolùm de paſſivo dici, & activum extrinſecè tantum ad ipſam pertinere, quod etiam aſſeruit de violentia, cujus ratio in ordine ad repugnantiam paſſivi principii ſumitur, activum verò quid extrinſecum ponit; & ſi artificialia à naturalibus penes activum principium differunt, tunc ait Scot. natura ſumitur, pro ut ab agente a propoſito diſtinguitur, quibus in locis loquitur Doctor, non ſolùm ſimpliciter, & abſolutè, verùm etiam ſecundùm Philoſophi mentem, hoc enim probat ex variis Philoſ. auctoritatibus, puta ex 8. Phyſ. 32. & 2. Phyſ. 3. & 5. ut in probatione Concl. nos etiam adducimus. Tum 2. quia natura eſt principium internum, at principium activum inter externa numeratur. Tum 3. quia motus nullum reſpectum dicit ad agens, ſed ſolùm ad materiam, formam, privationem, quæ ipſius principia ponitur, ergo principium motus activum non erit, ſed paſſivum, aliter quatuor mutationis principia. Tum 4. quia principium immanens non eſt principium primum motus, neque eſt principium ut res moveatur, ſed ut moveat, & ſecundarium, à paſſivo dependens, ergo natura non erit, quæ principium primum debet eſſe, & ut res moveatur. Tum 5. quia nec principium activum tranſiens erit natura, quia natura ſivè Phyſicè, ſivè Metaphyſicè conſideretur, ſemper debet eſſe principium motus ejus, in quo eſt, quomodo non ſolùm in Phyſica, verùm etiam in Metaphyſica definivit, Ariſt. in 5. Met. 5. ait, *natura eſt ſubſtantia eorum, quæ in ſe ipſis, ut ipſa ſunt, motu principium habent*, & 6. Met. 1. idem repetit, & 9. Met. 13. ait, potentiam activam eſſe principium tranſmutandi aliud, inquantum aliud, at *naturam eſſe principium motivum, non tamen in alio, ſed in ipſo, prout ipſum*, quod priùs docuerat 3. Cœli 28. tandem quia ſequitur, Deum, Angelos, ignem &c. eſſe naturas reſpectu corporum, in quæ agunt, ex hoc, quod natura eſt alicujus natura, & ejus, in quo motum exercet, quæ omnia ſunt falſa.

11. Reſp. ad 1. clarum eſſe, Scotum loc. cit. loqui de natura, pro ut de ea locutus eſt Ariſt. 2. Phyſ. nam ſuum aſſertum probat ex variis Phil. dictis, tum in 2. tum in 8. Phyſ. & conſequenter numquam locutum eſſe de principio tranſeunte activo, ſed tantum immanente; & quia hoc principium natura dicitur à paſſivo, dependenter, hinc ſi ly *primo* in definitione naturæ explicetur pro hoc, quod eſt primariò, ſimpliciter, & independenter ſolum de paſſivo natura dicetur, & in hoc ſenſu intelligetur Scot. loc. cit. quod patet ex ipſo contextu; probat enim, quòd ſi præſcindamus principium activum, adhuc ſalvatur per ſe naturalitas, & ſimpliciter; ponderentur quæſo ejus verba 2. d. 18. quæſt. in C. ubi ſic loquitur; Ad hoc igitur, quod motus ſit naturalis, ſufficit, quod potentia paſſiva rei ſit ad talem formam inclinata, nec requiritur ibi principium activum intrinſecum, ſed à quocumque agente agatur, erit quod acquiritur ſimpliciter naturale ſolum propter illam inclinationem parte principii paſſivi, unde grave, poſito quod non habeat in ſe principium paſſivum deſcenſus, à quocumque tamen activè deſcendat, movetur naturaliter, ita Doctor, eſſe ergo quòd de principio independente eſt ſermo, nec negat principium activum intrinſecum eſſe naturam, ſed ſolum ait; non neceſſariò requiri tale principium ad naturalitatem motus, & ſolum paſſivum ſufficere, & eſt idipſum, quod nos in concluſione aſſerimus: ſi verò ly *primò* accipitur, prout convertitur cum per ſe, & ab hoc, quod eſt eſſe per accidens, vel à principio inſtrumentali diſtinguitur, ſic natura convenit principio activo immanenti, quia per ſe, & non per accidens corpori naturali convenit, & in hoc ſenſu ſecundùm Scot. qu. 1. Prol. definitio naturæ 2. Phyſ. tradita competit activo immanenti. Poſſet etiam dici, Scot. in 2. d. 18. & 4. d. 43. loqui de naturalitate, prout violentiæ opponitur, quo modo naturalitas tantum de paſſivo dicetur, quia ut notat Scot. in 4. d. 29. B. non poteſt elicitivè, & poſitivè potentia aliqua violentari ſimpliciter, talis enim potentia non eſſet naturalis, quia ſi talis eſſet, naturaliter, & non violenter ageret, neque obedientialis, quia hæc non datur, niſi in agentibus habentibus aliquam proportionem, & activitatem inchoatam cum effectu producendo, ut dicemus diſp. ſeq. nullam autem agens poteſt talem potentiam habere reſpectu effectus propriæ naturæ repugnantis, quare ſolùm violentia privativa poteſt principio activo competere, & conſequenter naturalitas ipſi oppoſita; quòd autem ita loquatur Scot. patet ex hoc, quòd cum tam in 2. diſt. 18. quàm in 4. d. 43. dixiſſet paſſum in ordine ad formam eſſe vel in potentia naturali, vel violenta, vel neutra, addidit in materia nullam eſſe violentiam, eò quia eſt ad omnem formam inclinata, & tamen ex dictis diſput 2. quæſt. 5. art. 1. materia prima, ſi eſſet ſine omni forma, eſſet in ſtatu quodam violento, non violentia poſitiva, ſed privativa; ſed quomodocumque hoc ſit, certum eſt, Scotum hac in re ad utramque partem interdum inclinaſſe (quamvis ubi loquitur ex profeſſo, inclinet magis ad negantem naturam de activo) & ideo nobi relinquitur facultas amplectendi utramque partem.

12 Ad 2. facillimè occurritur cauſam efficientem dici extrinſecam reſpectu effectus producti, quo ſenſu etiam principium paſſivum eſt extrinſecum motui, at utrumque eſt rei naturali intrinſecum. Ad 3. natura non ſolùm eſt principium motus actualis, verum etiam mobilitatis, quod modo ab eſſentia ut activa dependet, ut docet Doctor 1. diſt. 3. qu. 7. S. eſt principium etiam formarum per motum naturalem acquiſibilium, ut dicemus art. ſeq. quapropter & ſi

agens

agens ad formalitatem motus actualis non pertineat, attamen ad ipſum ſpectat concomitanter, quatenus eſt principium formæ, actionis, paſſionis, ſubjecti, proprietatum rei naturalis. Ad 4. patet ex dictis ad primum hujus ſecundi principalis. Ad 5. negatur metaphyſicè loquendo, naturam ſolùm de principio immanenti dici; cum probatur per Ariſt. dicimùs, ſenſum definitionis in 5. Met. aſſignatæ hunc eſſe, natura eſt ſubſtantia eorum, quæ habent principium motus in ſe ipſis, ita ut verè principium illud in illis rebus reperiatur, quatenus ipſa ſunt, ideſt quòd tale principium intrinſecè, & eſſentialiter illis conveniat, unde hæc inexiſtentia ad principium refertur, non ad motum, quo modo verè principio activo tranſeunti convenit; in 6. verò Met. loquitur de natura, prout à Phyſico conſideratur, aſſignat enim ibi rationem formalem objecti Philoſophiæ, & ideò ait, naturam eſſe principium motus inexiſtentis in eo, cujus eſt natura, quod etiam docet 11. Met. cap. 1. & ſum. 3. cap. 1. in. 9. Met. ponit diſcrimen inter potentiam activam, & naturam ſecundùm phyſicam conſiderationem, ut priùs dixerat in 6. & in 3. de Cœlo. Ad ultimam negamus, Deum, Angelos, ignem, &c. eſſe naturas corporum, in quæ agunt, ſed potius in ordine ad ſe ipſos, quia non ſunt natura in his caſibus, ut principia activa immanentia, ſed ut tranſeuntia, ſic Deus natura dicitur creatrix à D. Auguſt. & ſi nullam violentiam pati poſſit, verè tamen agit juxta propriam naturam, Angeli quoque, quatenus agunt juxta proprias naturales potentias, dicuntur habere naturam.

13 Tertiò arguitur, quòd nullo modo natura de paſſivo dicatur. Tum primo quia ſecundùm Scot. 4. diſt. 49. qu. 13. ad 3. ſi aqua deorſum deſcenderet relicto vacuo, motus ille eſſet ſimpliciter violentus, & tamen juxta aquæ inclinationem, ergo naturalitas non debet attendi penes principium paſſivum: corruptio rei dicitur naturalis, & tamen contra ejuſdem inclinationem. Tum 2 quia ſi à Deo ignis deorſum moveretur, non eſſet talis motus violentus, quamvis contra propriam inclinationem, quia ad motum violentum requiritur, quòd paſſum faciat vim, & reſiſtat agenti, quod innuitur ab Ariſt. cum definit violentum, cujus princium eſt extra, non conferente vim paſſo, quod Scot. in 4. diſt. 29. exponit, ideſt paſſo non præbente inclinationem, immò potius repugnantiam, conatum, & renitentiam, quæ omnia ad principium activum pertinent, at nulla creatura poteſt reſiſtere voluntati divinæ. Tum 3. quia principium, quod eſt natura, eſt principium per ſe, at paſſivum, ut paſſivum, non eſt principium per ſe, ergo non poteſt eſſe natura, Minor probatur ex Scot. 1. diſt. 3. q. 7. S. dicente, quod paſſio per ſe, & neceſſariò prædicatur de ſubjecto, non quia eſt cauſa materialis paſſionis, quia ex hoc præciſè, quod aliquid eſt cauſa materialis alicujus, non habet neceſſitatem cum illo, ſed oportet præter cauſalitatem materiæ ponere in ſubjecto cauſalitatem efficientem ad ſalvandam neceſſitatem, ergo principium paſſivum intantùm per ſe dicetur, quatenus eſt cum activo conjunctum, & ſic natura principalius de activo dicetur, quàm de paſſivo. Tum tandem qui multa ſequerentur abſurda; primum, quod omnis motus eſſet naturalis, quia quodlibet ſubjectum habet potentiam receptivam motus; ſecundum, quod ſi aer haberet naturalem inclinationem ad lucem, privatio hujus eſſet illi violenta; quies eſſet Cœlo violenta, quia habet potentiam naturalem ad motum; tertium, quòd dum materia habet unam formam, eſſet illi violentum carere alia, ad quam habet inclinationem; quartum, humanitatem Chriſti eſſe violenter in Verbo, quia propria caret perſonalitate, ad quam eſt in potentia paſſiva naturali, ergo nullo modo naturalitas, vel violentia penes principium paſſivum attendi debet.

14 Ad 1. dicimus, motum aquæ deorſum eſſe ſimpliciter violentum relictò vacuo reſpectu naturæ totius univerſi, at reſpectu aquæ eſſe ſimpliciter naturalem, ut ſe declarat Doctor, corruptio verò dicitur naturalis, quia eſt ſecundũ curſũ communẽ naturæ, vel ut conſideratur in ordine ad agens corruptivum, quod naturaliter per naturam, ut principium activum tranſiens agit, & aliis modis ut in lib. de Gen. & Cor. Ad 2. qui ſuſtinent, reſpectu Dei nullam dari violentiam, admittunt naturalem quandam inclinationem in quolibet ad omnimodam ſubjectionem omnipotentiæ divinæ, quare non urget argumentum, quia motus à Deo factus diceretur igni naturalis, quia juxta illam inclinationem, at ut diximus, hoc eſt falſum præcipuè in ad unum determinatis, quare negamus, motum illum non fore violentum, neque ad hunc ſemper requiritur, ut paſſum reſiſtat activè, ſed ſufficit in genere cauſæ materialis, ut moveatur contra impetum innatum, & propriam inclinationem; cùm dicitur, creaturam non poſſe Deo reſiſtere, verum eſt, ſi intelligitur, ita ut impedire, vel retardare poſſit effectum Dei, at dicitur reſiſtere, quatenus effectus ille eſt contra propriam inclinationem. Neque dicas creaturam eſſe in perfectiſſima ſubiicibilitate reſpectu Dei ut major nequeat excogitari, ergo neque paſſivè reſiſtit, aliter daretur major ſubiicibilitas excogitabilis; tum quia inclinatio ad proprium bonum cum reſiſtentia ad Deum eſſet inordinata, ergo non datur, quia hæc inordinata inclinatio eſſet ab Auctore naturæ. Non valet, quia ſubiicibilitas ſine reſiſtentia paſſiva eſt impoſſibilis, cùm implicet, dari rem ſine propria paſſione, neque hæc eſt inordinata incinatio, quia lapis, v.gr. naturaliter ad centrum inclinatur, ut ad bonum proprium, non tamen contra Dei voluntatem reduplicativè, ſed ut reſpicit formam illam, at in ordine ad Deum, & ad agens dicitur eſſe in potentia naturali, vel ſupernaturali, non in potentia violenta, ſed hoc requirit longiorem diſputationem; ſufficit, quòd ſi admittatur inclinatio naturalis determinata ad centrum in lapide in ordine ad Deum, motus ſurſum erit violentus ut infra diſp. 12. n. 15. ſi tamen talis inclinatio, ut reſpicit Deum, denegetur, non erit violentus, hoc tamen non eſt contra noſtram Concl. Ad 3. dicimus, naturam dici principium per ſe motus, pro ut ly *per ſe* reſpicit rem naturalem, non verò pro ut dicit neceſſariam connexionem cum motu, quia reſpectu actualis motus adhuc dicitur principium per ſe, non tamen dicit neceſſariam connexionem cum illo, Scotus verò loquitur de perſeitate connexionis cauſæ cum effectu, & quia principium paſſivum reſpectu motus naturalis magis per ſe, & intrinſecè rei naturali convenit, eò quia ſi ab activo præſcindatur, adhuc paſſivum remanere intelligitur, ideò principaliùs natura dicitur de paſſivo, quam de activo. Ad 4. negamus illa abſurda, quia motus dicitur naturalis, non quia in re adeſt principium receptivum, & capacitas, ſed quia adet principium paſſiuum naturale, eſt capacitas cum inclinatione, at in motu violento eſt capacitas in ſubjecto cum repugnantia: Aer ſi eſt in potentia naturali ad lucem, erit ſub tenebra violenter de quo q. 3. Ad id de Cœlo dicemus qu. ſeq. dum oſtendemus, quomodo in ipſo ſit natura; materia verò non violenter eſt ſub privatione unius formæ, dum alia informatur, quia eſt in potentia indeterminata ad omnes formas, & ſufficit ſibi, ut ſub una reperiatur a ſed de materia plura in diſp. 2. q. 5. art. 1. & q. ſeq. huius diſp. Natura tandem humana in Verbo non violenter quieſcit, quia nec inclinatio ad proprium ſuppoſitum eſt vera, & propria inclinatio, cùm ratio ſubſiſtentiæ non dicat quid poſitivum, ſed ſolùm eſt quædam convenientia ipſius naturæ, quia magis proprium eſt naturæ ſingulari ſubſtantiali per ſe eſſe, quàm alteri uniri, ſicut magis conſentaneum eſt alicui ramo eſſe in proprio trunco, quàm in trunco alterius naturæ, hæc autem convenientia non infert violentiam, ſi ſub oppoſito illius reperiatur natura; Tum quia natura à ſubſiſtentia nullam recipit perfectionem, ſed ſolùm eſt id, quo determinatur natura ad perfectionem receptam, ad talem autem formam, nec eſt propriè inclinatio, nec ad oppoſitam eſt violenta potentia, ſed potius neutralis, vel præter naturam, ut dicemus quæſt. ult. ſed hoc eſt altioris ſcientiæ, de quo videatur Doctor 1. 3. diſt. 1. quæſt. 1. F. & quol. 19. X.

15 Dicimus 2. quamvis natura, ut principium conſtitutivum eſt corporis naturalis poſſit principium dici in genere cauſæ formalis, quia in tali genere forma concurrit ad conſtitutionem compoſiti, ut in diſp. præced. attamen ſi ut principium operationum ſumatur, nec in genere cauſæ formalis, nec finalis eſſe poteſt principium motus. Prob. ex 2. Phyſ. 2. ubi principium, quod eſt natura, impetus, vel impulſus motus vocatur, quæ nomina tantum activo, vel paſſivo principio accommodari poſſunt, & in tex. 29. diſtinguit finem à principio motus, & quietis, & tex. 73. & 74. docens, movens immobile ad phyſicum non pertinere, ſed movens mobile, obiicit contra ſe de fine, qui movet, quamvis metaphoricè, licèt non moveatur, & reſpondet, ad Phyſicum etiam pertinere, quia natura agit propter finem, & conſequenter nequit cognoſci, naturam agere, niſi finis etiam cognoſcatur, ergo ſi finis eſt movens immobile natura non erit. Tum quia natura ut ſic non eſt principium in fieri, ſed in facto eſſe, ſed forma ut terminus formalis motus eſt principium in fieri, ergo ut ſic non eſt natura. Tum quia forma ut terminus motus facti in ſubjecto non poteſt dici eſſe in ſubjecto primò, per ſe, & non ſecundùm accidens, quod ad rationem naturæ ſpectat: aſſumptum patet, quia hoc, quod eſt eſſe primo per ſe, & non ſecundùm accidens ſignificat intrinſecè convenire ſubjecto motus, in quo exercetur, forma autem ſubſtantialis, neque eſt intrinſeca, & eſſentialis materiæ primæ, nec aquæ frigiditas, ergo quamvis frigiditas ſit terminus formalis motus, quo aqua reducit ſe ad priſtinam frigiditatem, non per hoc erit principium infrigidationis; quod eſt natura. Tum quia, quòd nec in genere cauſæ finalis, iiſdem rationibus probatur, & quia a forma finis non differt, neque poteſt eſſe eſſentialis ſubjecto motus, nec finis eſt vera, & realis cauſa, ut dicemus in proprio loco, natura verò eſt reale, & verum principium, & cauſa motus. Et tandem, quia forma ut vera cauſa in genere cauſæ formalis, & finalis concurrit ad actiones artefactorum, & tamen in illis non eſt natura.

16 Sed contra obiicit Averſa ex Philoſopho 2. Phyſ. 14. dicente, generationem eſſe naturam, quia terminatur ad formam tanquam ad naturam, & tex. 23. clariſſimè ait, naturam eſſe finem, & id, cujus gratia eſt motus, & text. 81. natura ait eſt duplex alia materia, alia forma, finis autem hæc, quod interùm adducit 1. de Part. Anim. c. 1. & 5. Met. c. 4. ait, formam eſſe naturam, & generationis finem; Nec valet, inquit, Averſa, formam, quæ eſt natura, dici finem ſpecificative, & concomitanter, non reduplicativè, quia hoc eſt pervertere mentem Ariſtot. fruſtra enim cùm natura finem conjunxiſſet, Tum quia forma eſt verè principium generationis compoſiti, quod intrinſecè in genere cauſæ formalis conſtituit, ergo in eodem genere eſt principium generationis, quæ eſt in compoſito, non ſubjectivè, ſed terminativè, accidentia quoque inclinantur ad formam ſubſtantialem, & ad compoſitum, ut ad finem, & actiones, quibus accidentia acquiruntur, ſunt in eodem compoſito, ergo compoſitum, & ſubſtantialis forma poſſunt dici fines illorum motuum; immò principia in genere cauſæ finalis motus ejus, in quo ſunt primò, per ſe, & non ſecundùm accidens.

Reſ. numquam Philoſophum dixiſſe, formam ut finem eſſe naturam, ſed ſolùm formam eſſe naturam, & etiam finem, unde facit ſenſum ſpecificativum, neque extorquetur mens Philoſophi, quia hoc ex aliis contextibus, & rationibus deducitur, ut in probatione concluſionis diximus; conjunxit vero finem cùm natura, quia iſtę rationes finis, & naturæ in forma uniuntur. Ad 2. dicimus, formam eſſe principium generationis compoſiti in ratione mutationis, & in fieri, quomodò generatio nec terminativè, neç ſubjectivè pertinet ad compoſitum, ſed ſubjectivè eſt in materia prima, terminativè verò reſpicit formam, ſed in ratione productionis reſpicit compoſitum, & quamvis ſit finis actionum, & motuum accidentalium, tamen non per hoc natura dicitur, quia ut ſic non movet realiter, & verè, ſed ſolùm metaphoricè, neque eſt movens mobile, eſtque tantum finis cui, non finis cujus, qui eſt terminus per illam actionem acquiſitus. Non negamus tamen, naturam poſſe pro quocunque principio explicari, ſed tunc erit quæſtio potius de nomine, quà de re.

ARTICULUS II

Declarantur reliquæ particulæ definitionis naturæ.

17 SEcunda particula definitionis eſt ly *motus*, quæ dupliciter ſumi poteſt ex dicendis in proprio loco, vel prout à mutatione propriè dicta diſtinguitur, & ſic dicit motum accidentalem, cujus tres ſunt ſpecies, augmentatio ad quintitatem terminata, alteratio ad qualitatem, & localis motus ad ubi; mutatio verò erit ad ſubſtantiam, ſive hæc in inſtanti fiat, ſivè ſucceſſivè, ita eſt ſubſtantialis generatio, & nutritio; vel ſumitur amplè prout communis eſt ad mutationem ſubſtantialem, & accidentalem; ſi definitio iſta in ſe ſpectetur, quia convenire poteſt etiam materiæ primæ; ita ut materia prima habens naturam dicatur, ut in ſeq. quæſt ſic ly *motus* ſumitur amplè, prout eſt ad ſubſtantialem, & accidentalem communis, verę enim mutatio ſubſtantialis, acquiſitiva eſt juxta propenſionem materiæ, quæ ad formas naturaliter inclinatur ex dictis diſp. 2. q. 5. art. 1. attamen quia Ariſtot. conſideravit naturam, ut principium eſt totius conjuncti, & in ordine ad corpus, quod conſtituit, ipſumque propriè habere naturam dicitur, ut in quæſt. ſeq. hinc debemus dicere motum in iſta definitione, ſecundùm Ariſt. intentionem, ſumi tantum pro accidentali, quapropter natura erit augmentationis principium, quando ſcilicet vivens augetur, & alterationis, cum movens acquirit qualitatem aliquam ſibi conſentaneam, & tandem localis motus, ut cum grave deorſum tendit, leve ſurſum, ita intentionem ſuam expreſſit Ariſtot. dum 2. Phyſ. ab initio horum motuum exempla affert, & quia motus in naturalem dividitur, qui eſt juxta inclinationem ſubjecti, in violentum, qui eſt contra ejus inclinationem, & in neutrum ad quem, nec inclinationem dicit, neque repugnantiam, dubium eſt, an natura principium dicatur omnium iſtorum motuum, an verò motus tantum naturalis, aliqui concedunt, naturam eſſe principium cujuſcunque motus, ſive naturalis ſit, ſivè violentus, vel neuter, quibus videtur aſſentire Amicus trac. 8. q. 8. dub. 3. art. 2.

18 Sed falluntur, natura enim ſolum principium dicitur naturalis motus; ita communis cum Scot. ſuperiori art. cit. quibus in locis ſemper ait, naturam eſſe principium ſecundùm naturalem inclinationem, quod eſt reſpicere tantum naturalem motum, & probatur ex 2. Phyſ. 5. ubi Ariſt. explicans, quænam ſecundùm naturam dicuntur, ait, eſſe, quæcunque inſunt rebus ſecundùm ſe, igni ferri ſurſum, qui motus naturalis eſt igni, & nullus violentus eſt in ſubjecto ſecundùm ſe, ſed per accidens. Clarius 1. de cœlo. tex. 5. & ſeq. ubi aſſerit, naturam principium motus naturalis eſſe, & ex numero naturalium motuum, numerum etiam ſimplicium corporum deducit, ſed præcipuè text. 9. & 10. clariſſimè ait, motum violentum non dici ſecundùm naturam. Tum quia natura per ſe primò eſt principium ſolius motus naturalis ex dictis diſp. 3. qu. 2. Tum quia ſic nullus motus violentus eſſet, vel neuter, ſed omnis eſſet naturalis, quia omnis à natura, ut à principio proveniret. Nec valet, quod ait Amicus naturam hìc ſumi prout opponitur arti, at in diviſione, qua motus naturalis dicitur, ſumitur utique prout opponitur in violento. Non valet, quia Ariſtot. in Phyſ. egit de natura in utroque ſenſu, ſumpſit enim naturalitatem corporis in communi prout communis eſt ad naturalitatem horum, & illorum corporum, ſicut enim non tantùm corpus in communi Philoſophus conſiderat, verùm etiam corpora in ſpeciali ſecundùm proprias rationes ſpecificas, ſiç non ſolum naturalitas in communi, verùm etiam naturalitates ſpecificæ ſub illa communi contentę, quæ ſunt rationes ſpecificæ corporum in ſpeciali, ſunt rationes formales pertinentes ad objectum formale Philoſophiæ, ergo ſicut naturalitates ſimplicium corporum ſumuntur, ut violento adverſantur ex 1. de Cœlo. cit. ita naturalitas in communi ſub tali conſideratione ſumitur à Philoſopho. Tum quia ſequeretur, dum aqua calefit, calefactionem illam naturalem eſſe, & cùm terra ſurſum movetur, naturaliter moveri, quod eſt contra communem Philoſophorum ſenſum.

19 Reſpondet. aquam ſumi poſſe dupliciter, vel ut corpus naturale in communi, & hoc modo eſt illi naturalis calefactio, ſicut naturale eſt corpori in communi, ut ſic; ſecundò ut tale corpus naturale, quomodò opponitur illi calefactio, & violenter convenit. Sed iſta reſponſio multipliciter deficit; Tum quia quòd convenit ſuperiori, convenit inferiori per regulam anteprædicamentalem, ergo ſi corpori in communi convenit habere inclinationem ad omne accidens, quodlibet corpus in particulari talem habebit proprietatem, & aptitudinem. Tum prætereà quia motus non ſolùm in particulari dividitur in naturalem, & violentum, verùm etiam motus in communi, ſicut enim ab hoc, & illo motu naturali in particulari abſtrahitur, ratio motus naturalis in communi competens immediatè corpori naturali in communi, ita ab hoc, & illo motu violento in particulari ratio violenti motus in communi abſtrahi debet, qui motus nequit convenire corpori naturali in communi, ut naturale eſt, quia ſicut natura in particulari eſt principium ſolùm naturalis motus in particulari, & non oppoſiti motus, ut ipſe concedit de calefactione reſpectu aquæ, ita natura in communi erit principium naturalis motus in communi, & non oppoſiti motus, ſcilicet violenti, ergo corpus naturale in communi, ut ſic non reſpicit quemcumque motum, ſed tantum naturalem. Tandem corpora naturalia reſpectu formarum artificialium habent meram capacitatem, & ſunt in potentia neutra, ergo motus ad illas formas dicerentur merè naturales, quod eſt falſum, aliter compoſitum artificiale ens naturale popriè diceretur. An verò iſte motus neceſſariò debeat eſſe corporeus, & ſenſibilis, pendet ex deciſione illius dubii, an anima rationalis, ut ſic dicatur natura, de quo in qu. ſeq.

Sed contra obiicitur 1. vel natura eſt principium motus ſecundùm actum, vel ſecundùm aptitudinem, ſeu mobilitatis; non primum, quia quando lapis ſurſum movetur, vel detinetur, neque movetur, neque quieſcit naturaliter, quare neque naturam habebit quod eſt falſum; Probatur iſta ſequela, quia remoto principiato, quod eſt motus, removetur principium per naturam relativorum; neque ſecundùm, quia relatio principii ad mobilitatem terminata eſſet prior ipſa mobilitate, & ſic mobilitas non eſſet prima paſſio phyſica.

20 Reſp. ſumi pro principio motus in actu, non dicitur, ergo lapis ſurſum non haberet naturam, dicimus, non habere ipſam pro formali, quia verè non fundat relationem principii actualem, haberet tamen pro fundamento, quod ſufficit; non ſumitur autem pro mobilitate, quia hæc non ſit paſſio ſemper inhærens, potius ſe habebit, ut forma in eſſe quieto reſpectu corporis, à cujus quiditate dimanat, quam ſub nomine motus comprehendatur, unde potius emanatio talis paſſionis poteſt reduci ſub iſta particula; nec ſequitur, quod hæc ſit prima paſſio phyſica, quia néc eſt vera relatio, cùm non ſit inter realiter diſtincta, nec eſt prior ipſa mobilitate; relatio enim quæcunque ſit, ſemper ſequitur extrema; ſpecialiter tamen debet intelligi nomine motus naturalis illa reſultantia qualitatum, ſtatim naturas rerum conſequentium quæ reſultantia, licèt nòn ſit motus, quia ſubjectum ſub privatione non præexiſtit, tamen verè ſecundùm principia intrinſeca rei exercetur.

Secundò obiicitur, quòd natura ſit omnis motus principium. Idem eſt ens naturale, ac ens mobile, ſtatim enim, quòd ens compoſitum intelligitur ex materia, & forma, concipitur etiam ut capax motus, ſed ens mobile dicit ens capax cujuſcunque motus, ſive naturalis, ſive violenti, ſicut enim ens naturale in communi abſtrahit à ratione particularium entium; ita motus conveniens enti naturali in communi abſtrahere debet à rationibus particularibus motuum. Tum 2. quia motus v. g. lapidis ſurſum eſt ſenſibilis, & extenſus, ergo pertinet ad ens naturale, non poteſt autem pertinere ad ipſum, niſi quatenus actus potentiæ talis entis, ergo ens naturale verè reſpicit motum illum. Tum 3. quia lapis, ut ſurſum movetur, differt à mathematicis, & artefactis, ergo ut ſic natura eſt receptiva illius motus, quia id, per quod ens naturale ab artificialibus, & mathematicis differt, eſt natura. Tum 4. quia natura eſt principium omnium paſſionum in ſecundo modo convenientium enti naturali, ſed mera capacitas cujuſcunque accidentis, quæ in corpore naturalī reperitur, eſt paſſio conſequens ipſum corpus, & in ſecundo modo conveniens, ergo natura, ut natura, eſt principium illius capacitatis, ergo etiam erit principium actuum, quibus talis capacitas actuatur, tales ſunt motus violenti, vel neutri; ultima conſequentia probatur inductione, quia actus cujuſcunque paſſionis, & potentialitatis naturaliter convenire dicitur rei talem paſſionem habenti. Tandem vivens propriè nutritur, & ex vi intrinſeca, ergo natura erit principium etiam ſecundum Ariſt. ſubſtantialis motus, nutritio enim eſt quædam aggeneratio ex Scot. 4. diſt. 4. quæſt. 1.

21 Reſp. ad 1. aliud eſt loqui de mobilitate, quæ eſt paſſio in ſecundo modo; & aliud eſt loqui de motu, qui eſt accidens per accidens, verum eſt, ens naturale converti cum ente mobili, quatenus dicit capacitatem cujuſcunque motus, quia à natura lapidis provenit, lapidem ſurſum repugnanter poſſe moveri, ut diximus diſp. 3. qu. 2. num. 21. at non provenit à natura motus, quo talis potentia actuatur, neque motus conveniens enti naturali in communi eſt abſtractus ab omni motu in particulari, ſed ſolùm ab hoc, & illo motu naturali. Ad 2. motum lapidis ſurſum pertinere ad ens naturale, non ut naturale reduplicativè, ſed ſpecificativè, ideſt non quatenus dicit aptitudinem, & inclinationem, ſed quatenus dicit meram capacitatem, & reſpectu talis potentiæ dicitur actus, ſed hoc non ſufficit, ut dicatur naturalis ex dictis, ſed requiritur, ut ſit actus potentiæ cùm aptitudine, & inclinatione. Ad 3. per

per motum illum differt ab artificialibus, & mathematicis rebus, non ut per aliquod per ſe, & intrinſecum, ſed ut per aliquod extrinſecum, & per accidens, qui motus ad Philoſophum etiam pertinet, quia oppoſitorum eſt eadem diſciplina, tale autem extrinſecum non eſt natura, quia requiritur, ut ſit aliquod per ſe conveniens. Cui accedit, quòd natura hìc definita, non ſolùm ſumitur, ut ab artefactis diſtinguitur, verum etiam ut à violento. Ad 4. patet ex dictis diſp. 3. num. 21. quòd natura eſt principium quatenus natura illius capacitatis, non tamen motus actuantis illam capacitatem: ratio eſt, quia capacitas illa non eſt potentia per ſe intenta à natura, ut actuetur; Imò potius natura tribuit capacitatem motus violenti, ut ipſum reſpuat, cum præbeat violentiam, vel parum curet, ſi eſt motus neuter; hinc dicuntur potentiæ concomitantes naturam, at potentia naturalis datur à natura, ut realiter actuetur, & per ſe intendit motum illum, ideò dicitur principium per ſe primum iſtius motus, non verò per ſe primum motus violenti, vel indifferentis. Ad ultimum dicimus, nutritionem, & aggregationem ſubſtantialem dicere introductionem novæ formę ſubſtantialis in materia alimenti virtute potentiæ nutritivæ, quomodo vivens dicitur agens non immanens, ſed tranſiens, agit enim in alimentum, & ſubiectum iſtius mutationis ſubſtantialis, non eſt vivens, ſed alimenti materia, ideò non poteſt dici natura; ſolum vivens poteſt dici aliqualiter mutari, quatenus fit illi additio novæ partis generatæ, ſed hæc non eſt ſubſtantialis mutatio.

Tertiò Natura ex dictis art. præc. dicitur principium activum, ſed hoc propriè dicitur actionis principium, non motus, ergo rectius diceretur natura non ſolùm motus principium, verum etiam actionis. Ob hoc aliqui, & rectè diſtinguunt de motu, quòd dupliciter poteſt ſumi, vel formaliter, & ſic dicit novam acquiſitionem alicujus formæ, vel materialiter, quo modo ſignificat formam fluentem, & in actuali acquiſitione, quæ forma fluens non ſolùm dicitur motus materialiter, verum etiam actio, & paſſio ſecundùm Philoſ. 3. Phyſic. à text. 16. & ſeq. motus in definitione naturę non accipitur formaliter, ſed materialiter, quomodo principium tam activum, quam paſſivum reſpicit, & ſic ceſſat omnis difficultas.

22 Tertia particula eſt ly *quietis*, quæ poteſt ſumi vel formaliter & privativè ſcilicet pro carentia, & privatione motus, vel materialiter, & poſitivè pro forma in eſſe quieto, & hoc dupliciter, vel prout eſt in termino à quo, & ſic opponitur motui determinatè naturali, nam eſt quies violenta toti compoſito, à motu deſtruitur, & per motum amittitur, vel pro ut eſt in termino ad quem, & hæc non opponitur motui, imò per ſe ipſum acquiritur, & huic motus ſubordinatur; in præſenti quies non ſumitur privativè, quia non videtur ponendum principium aliquod per ſe ordinatum ad aliquam negationem, ſed poſitivè, non quidem in termino à quo, ſed in termino ad quem, & hoc, quia ſubordinatorum idem eſt principium, & ſicut de motu dicebamus, quod poteſt ſumi, vel pro motu in communi, vel pro motu in ſpeciali, & accidentali, vel pro emanatione, & reſultantia paſſionum, & qualitatum naturaliter conſequentium res ipſas, ſic de quiete, quæ terminus eſt acquiſitus per motum, erit dicendum, quod ſumi poteſt, & pro termino motus in communi, vel accidentalis tantùm, & pro termino emanationis, ſive hic ſit paſſio, ſive qualitas connaturalis, natura enim maximè pro quidditate, ut principium eſt affectionum, accipi ſolet. Ex quo patet reſponſio ad rationem illam, quæ confici ſolet, quòd idem non poſſit eſſe contrariorum cauſa, ut ſunt motus, & quies; Etenim quicquid ſit de illa propoſitione, de qua infra, quies, cuius principium eſt natura, non eſt oppoſita motui, ſed potius terminus ad quem ipſius, ut docet Philoſoph. 5. Phyſ.

In ſpeciali tamen dubitari ſolet de particula illa conjunctiva, & non videtur enim natura, quod ſit principium utriuſque in omnibus, ut patet in Cęlo, ubi ſemper eſt motus, & in terra, ubi eſt quies; unde aliqui dixerunt, hic naturam mortalium definiri ſed falsò, ut infra. Alii dixerunt, ſumendam eſſe diſiunctivè, pro vel, ſed non rectè, quia ponunt dictionem aliquam ſignificare oppoſitum proprii ſignificati, quod eſt à Philoſopho vitandum maximè in definitionibus. Quare dicimus, conjunctivè ſumi debere, ita ut utriuſque natura ſit principium, quomodo autem verificetur de Cęlo, & Terra, dicemus in ſeq. quæſt.

23 Additur quartò ly *in quo eſt* ad ſignificandum, quod natura eſt principium motus ejus, in quo eſt non ſolùm ipſa natura, ſed etiam motus ipſe, quia natura eſt principium motus immanentis, non tranſeuntis ſecundùm phyſicam conſiderationem, ut in principio præc. art. diximus.

Dicitur quoque *primò*, quòd multipliciter poteſt exponi, vel ut ab inſtrumentali principio diſtinguitur, & principale ſignificat, quo modo tam activo immanenti, quam paſſivo convenit, vel pro ut ſecundario principio opponitur, quo ſenſu activum non erit natura, quia licèt ſit principium non inſtrumentale, ſed principale, tamen eſt ſecundarium. Alii exponunt pro principio immediato, & proximo; ſed patitur difficultatem, eò quia ſubſtantia media quantitate recipit qualitates, eſtque ſubiectum mediatum, & conſequenter nulla alteratio naturalis foret, & ſecundùm naturam.

Tandem ſubiungitur *per ſe, non per accidens*, ut denotetur, naturam intrinſecè, & eſſentialiter convenire rei naturali, vel quod res naturalis moveri dicatur per ſe, & quatenus ipſa, ut cum grave, quatenus grave, deorſum deſcendit, non per accidens aliquod conjunctum, ut grave per accidens deſcendit, quatenus album, vel nigrum.

Ex dictis in iſtis articulis patet, quòd hæc definitio ſit rectè aſſignata, etenim conſtat ex genere, ſcilicet *principium, & cauſa*, & ex differentia, ut ſunt cęteræ particulæ, ut denotetur, non quodlibet principium eſſe naturam. Tum quia natura hic definita eſt ratio formalis ſubiecti Philoſophiæ, hæc autem eſt principium omnium paſſionum de corpore demonſtrabilium, quod rectè explicatur per iſtam definitionem, ut patet ex dictis.

Sed contra iſtam definitionem arguitur. Tum quia natura ut ſic nequit definiri, quod enim habet definitionem, debet habere naturam, & eſſentiam per illam definitionem explicabilem, ſed natura non eſt habens naturam, & eſſentiam, ſed eſt ipſa eſſentia, aliter daretur proceſſus in infinitum, ergo nequit habere definitionem. Tum quia hæc definitio continet multa ſuperflua, ly enim *principium* includitur in cauſa, & ly *non ſecundum accidens* in ly *per ſe*. Tum quia competit aliis, nam artificialia habent principium motus internum, & tamen non habent naturam, ut patet in horologiis, & ars ſaltandi eſt principium motus eius, in quo eſt, & tamen non eſt natura. Tum quia non convenit omnibus naturis; Cęlum enim, & Terra non habent principium motus, & quietis, materia, & forma non ſunt principium primum, & immediatum, ſed tertia entitas conſtituta ex his, quælibet forma etiam accidentalis poteſt dici habere naturam, quia habet principium internum paſſionum.

24 Reſp. ad 1. neg. aſſumptum, cum probatur, diſtinquimus de natura, vel enim ſumitur, ut eſt terminus ultima abſtractione abſtractus, & ſic dicit rationem formalem naturæ, quæ eſt eſſe principium motus, & quietis, & in hoc ſenſu nequit definiri, quia definitio eſt concretorum, quæ per modum habentium concipiuntur; talia verò abſtracta, cùm neque pro ſubiectis, neque pro fundamentis, neque pro inferioribus ſupponant, non habent rationem concreti, ſed potius ſunt ipſa eſſentia, ſolum poſſunt habere quoſdam conceptus explicantes diſtinctè, & explicitè iſtas quidditates; vel ſumitur ut quoddam concretum concernens hanc, vel illam naturam, tanquam inferiora convenientia in hoc communi conceptu naturæ, & hoc modo definibilis eſt, quia natura ut ſic dicit communem conceptum omnibus naturis; exemplum eſt de homine, & humanitate, humanitas enim non definitur, cùm ſit abſtractum, ſed homo, neque per terminos ultimatè abſtractos definitur, ſcilicet per animalitatem, & rationalitatem, ſed per terminos concretos, videlicet, quòd ſit animal rationale, ſic natura dicitur principium, non principiatio; neque ſequitur proceſſus in infinitum, quia natura ultimatè abſtracta non concipitur ut habens naturam, ſed ut ipſa ratio naturæ. Ad 2. dicimus, ly *principium* non eſſę ſuperfluum quia ponitur, ut declaret, quomodo natura ſit cauſa, nam cauſa communiter in ordine ad compoſitum ſumitur, quòd propriè cauſari dicitur, at natura ut ſic reſpicit operationes, quarum eſt principium; ly *non ſecundùm accidens* ponitur ad majorem declarationem, quod ſufficit. Ad 3. artificialia ut ſic non habent per ſe principium internum, & primariò, ſed ratione alicuius entis naturalis, quod includunt in ſe, præcipuè, quia artificiale non eſt unum per ſe, nęç per ſe ut tale movetur, neque motus horologii naturalis eſt; Ars verò non eſt principium motus, ſed modificationis motus, neque per ſe ineſt in artifice, ut dicemus quæſt. 4. Quartum petit ſolutionem ſequentis quæſtionis.

QUÆSTIO II.

Quibus rebus, & quomodo conveniat definitio naturæ.

25 UT quæ ferè ab omnibus conceduntur, ab incertis, & dubiis ſeparemus, primo certum eſt, privationem nec per ſe eſſe naturam, neque analogicè, ut ait Ruvius 2. Phyſ. capit. 1. quæſt. 2. & conſentit Fuentes quæſt. 1. diff. 2. artic. 6. quatenus ſcilicet per ſimilitudinem dicitur forma; ratio eſt, quia nec per ſe primò competit alicui, ſed per accidens, nec eſt eius, in quo eſt, quia cùm eſt motus, & generatio, privatio recedit, nec eſt cauſa quietis, ſeu formæ acquiſitæ, cum illi potius opponatur, neque eſt cauſa, quia hæc eſt entitas poſitivè influens in effectum, nec tandem principium dici poteſt, ut ſumitur in definitione naturæ, quia hìc ſtat pro principio in facto eſſe, at privatio eſt ſolùm principium in fieri, cùm ergo hæc definitio neque ſecundùm ſaltem unam particulam privationi conveniat, non ſolùm ſimpliciter non eſt dicenda natura, ſed neque analogicè. Nec refert, quòd Ariſt. 2. Phyſ. 15. dicat, privationem eſſe naturam, quia eſt quodammodo forma; etenim, ut notat Averſa quæſt. 9. ſect. 6. dicitur quodammodo forma, & natura, non quidem neceſſario natura, prout hìc eſt definita, ſed aliquo alio modo, puta prout natura cum ratione formali convertitur, quomodo non enti etiam competit, ut diximus in principio hujus diſput. aliæ rationes pro Adverſariis ex probatione concluſionis evaneſcunt.

Secundò certum eſt, quòd quamvis definitio hæc naturæ poſſit quidditati accidentis convenire verè, & propriè, non quidem reſpectu ſubiecti, cui ineſt, nam ſic non eſt principium primum per ſe, & non ſecundùm accidens, ſed reſpectu ipſius accidentis ab eſſentia propria conſtituti, eò quia verè quidditas accidentis eſt prin-

principium, & cauſa motus, & quietis primò, & per ſe, ſaltem reſpectu propriarum paſſionum, & actuum illis correſpondentium, attamen ſi Ariſt. intentio perpendatur, nullo modo accidentalibus formis poterit convenire, ſed ſolùm ſubſtantiis, quod poteſt colligi ex variis dictis Philoſophi, nam poſt definitionem aſſignatam, ſubiungit text. 14. definiens, quænam habere naturam jam definitam dicantur hæc omnia eſſe ſubſtantias, & t. 5. ait, accidentia, & paſſiones non eſſe naturas, aut habentia naturam, ſed ſecundùm naturam, id eſt ratione naturæ convenientia rebus naturalibus. Tum quia hìc naturalitas definitur, ut eſt ratio formalis obiecti phyſici, talis autem non poteſt eſſe forma aliqua accidentalis. Hinc non rectè Pater Faber Theor. 33. ait, naturam eſſe formaliter inclinationem ad motum, quæ re vera aliud non erit, niſi mobilitas: etenim naturalitas, & mobilitas, etiam ſecundùm ipſum Theor. 20. cap. 3. differunt, quod illa eſt ratio formalis, per quam de ſubiecto demonſtratur paſſio, quæ eſt mobilitas, neque talis paſſio primò convenit rei naturali, ſed per aliud, ſcilicet per quidditatem, à qua fluit, non eſt autem ſecundùm ipſum Theor. 20. citat. aliquid in re naturali, quod naturam præcedat.

Si dicas; dantur aliqua accidentia, quæ per ſe agunt in ſubjectis, quibus inſunt, ut gravitas, & levitas in ſublunaribus, ergo erunt natura, nam per hoc, quod ars in medico ægroto per ſe non ineſt, Ariſtot. à ratione naturæ ipſam excludit. Reſp. etſi eſſet principium per ſe motus, non tamen primò, nec per ſe conveniunt corporibus, & ars medicinæ non ſolum ex illo, verum etiam excluditur à ratione naturæ ex alio cap. puta quia non primò, nec principaliter eſt principium ſanationis, ſed ſolum directivè, ut dicemus qu. ſeq.

26 Tertiò, etiam eſt clarum, Angelos in Philoſophi ſententia non habere naturam hìc definitam, quia ipſos poſuit penitus immobiles, & immutabiles, ut notat Scot. 2. d. 3. quæſt. 7. C. at ſecundùm veritatem non eſt dubium, quin natura ipſis conveniat, verè enim proprias habent affectiones à principiis intrinſecis fluentes, & de novo accidentia acquirunt ſibi ipſis connaturalia, ut ſunt intellectiones, volitiones, & motus locales, quamvis enim aliqui etiam ex Scotiſtis hunc motum neutrum appellarint, attamen idem judicium faciendum eſt de hoc motu, ac de motu Cæli, & animalium, quoad naturalitatem, ſi enim in iſtis determinatio non tollit naturalitatem ut dicemus, nec etiam in Angelis. Idem de Cælo empireo dicendum, cum enim propriam habeat quidditatem, habebit etiam proprias affectiones, nec ipſi motus repugnabit, quamvis ſemper quieſcat.

Solùm ergo remanet dubitandum in rebus materialibus, ſubſtantialibus, & ſenſibilibus, & primò de forma totius, & quidditate, ſive ſit ſimplex, ut in Cælo in ſententia Philoſophi ſecundùm Scot. d. 14. qu. 1. ſive compoſita, ut in aliis corporibus, ſecundò de materia prima, tertiò de forma partis.

De forma totius aliqui negant, ut Amic. tract. 8. quæſt. 12. Fab. Theor. 33. capit. 4. Complut. diſput. 7. Phyſ. quæſt. 6. Averſa verò quæſt. 9. ſection. 6. alios citans convenit cum prædictis, quod de mente Ariſtot. definitio hæc eſſentiæ conſtitutæ non competat, quamvis ſecundum ſe ſpectata poſſit cuilibet quidditati adaptari. At ex oppoſito Fonſeca 5. Metaph. cap. 4. quæſt. 1. ſect. 3. & Fuentes 2. Phyſic. quæſt. 1. art. 8. affirmant, formam totius ſub definitione naturæ ab Ariſtotel. hìc aſſignata comprehendi; ſed poteſt adhuc dubitari, num omni formæ totius, & omni quidditati conveniat, nam multi negant, quidditatem materiæ eſſe naturam reſpectus ipſius materiæ, ſed potius materiam ipſam eſſe naturam compoſiti, & non eſſe habentem naturam, quod etiam de forma dicunt; Alii negant, quidditatem cæleſtis corporis eſſe naturam, aut ſaltem non propriè hic definiri naturam cæleſtem, ſed proportione quadam, & hoc vel quia ex materia, & forma non conſtat, ſed eſſentia quædam ſimplex eſt, hìc autem natura definitur, quæ in materiam, & formam adæquatè dividitur, vel quia in eo quies non reperitur, ſed tantùm motus, vel tandem quia motum Cæli neutrum eſſe putarunt, non naturalem, quibus aliqualiter aſſentit P. Fab. Theor. 63. citans pro ſe Scotum, dum ait, Cæli motum dici naturalem ratione principii, ſed ratione termini non eſſe naturalem, ſed neutrum.

27 Materiam verò non eſſe naturam affirmarunt quicunque naturam de paſſivo principio dicit negarunt cit. quæſt. præced. art. 1. at Zabar. lib. de natura cap. 6. & 7. concedit, materiam eſſe naturam, ſed per quandam analogiam ad formam, & propter formam, quatenus à forma determinatur ad hunc, vel illum motum, ſecundùm ſe verò non eſſe naturam, propter univerſalem, & indifferentem potentiam, quam habet ad omnes motus, cui favet P. Faber Theor. 33. cap. 4. negans, materiam ſecundùm potentiam univerſalem eſſe naturam. Sed Conimb. 2. Phyſ. cap. 1. quæſt. 1. art. 2. ajunt, materiam dici naturam, non univocè cum forma, ſed analogicè analogia proportionis, quatenus non eandem rationem principii communem habent ad motum, ſed ſicut ſe habet materia ad motum, cuius ipſa eſt principium, & cauſa eius, in quo eſt, ſic forma ſe habet ad motum, cuius ipſa eſt principium: ita etiam ſuſtinent Perier. lib. 7. cap. 17. Maſius capit. 1. quæſt. ult. & Vall. conc. 11.

Tandem de forma partis dubitari poteſt, an terreſtri formæ conveniat ratio naturæ, eò quia ſecundùm totum nunquam terra movetur, ſed ſpeciatim. Simpl. 2. Phyſic. comm. 2. & 16. & in proœm. lib. de Anim. Avic. libr. 1. ſuffic. 5. Alb. 2. Phyſic. tract. 1. capit. 2. excludunt à definitione naturæ omnem animam; Alii verò ſolùm animam rationalem, ita debet dicere Averr. dum aſſerit, animam rationalem formam aſſiſtentem eſſe, non informantem; Aliis concedunt eſſe naturam ſecundum gradum ſenſitivum, & vegetativum, negant verò, quatenus gradum intellectualitatis includit, ita tenentur ſentire, qui ſuſtinent, animam rationalem ſecundùm talem gradum reduplicativè formam informantem non eſſe, ita Pater Vulpes 2. part. diſput. 46. artic. ult., & citati ſolent Cajet. 1. part. quæſt. 76. artic. 1. ad 1. Ferrar. 2. contra gentes cap. 58. §. *Ad primum horum dicitur &c.* Sueſſ. 2. Met. com. 17. nam ſi ut ſic reduplicativè forma informans non eſt, ita nequit etiam dici principium motus ejus, in quo eſt primò, & per ſe. Alii tandem admittunt, ſecundum talem gradum eſſe naturam, ſed limitant quoad actus intellectuales à corpore, & phantaſmate dependentes, non tamen quoad operationes à corpore independentes, ita videtur ſentire Amicus tract. 8. quæſt. 8. dubio ſecundo.

ARTICULUS I.

Oſtenditur, quomodo definitio naturæ quidditati, & formæ totius conveniat etiam ſecundùm Ariſtotelem.

28 Dicimus, definitionem naturæ aſſignatam omni quidditati ſecundum ſe convenire, ſive materiæ ſit, ſive formæ, aut corporis naturalis, tam ſimplicis, quam compoſiti, at ſecundùm Philoſophi mentem ſolùm competere quidditati cujuſcunque corporis naturalis. Concl. quoad omnes partes colligitur ex Scoto, nam quòd materiæ quidditas dicatur natura reſpectu ipſius materiæ, patet ex locis cit. diſp. 2. quæſt. 4. art. 1. oſtendendo de mente Doctoris, ipſam eſſe in potentia naturali ad omnes formas, etiam ſecundùm gradus ſpecificos, quod conſequenter erit dicendum de formæ quidditate, ſicut enim materia aptitudinem habet ad recipiendam formam, & hac ratione eſſentia materiæ dicitur natura, eo quia principium eſt illius paſſionis, ita quia forma aptitudinem habet ad perficiendam materiam, & ob id ratio actus eſt ipſius paſſio, quidditas formæ natura dici debebit, cum ſit principium illius paſſionis; idem docet Scot. in 2. d. 18. quæſt. un. C. & clarius in 3. d. 2. quæſt. 2. C. & ſeq. de forma totius, quam realiter diſtinctam ponit à partibus, dicens, quod propria paſſio, vel operatio, aut accidens proprium illius ſpeciei, primò quidditati totius convenit, ipſamque naturam appellat infra E. idem ait Baſſol. 2. diſt. 12. quæſt. 2. art. 2. Et poteſt univerſaliter probari prima pars hac ratione, quia verè de qualibet quidditate enunciatur definitio naturæ, eſt enim principium, & cauſa motus, ſive activum, ſive paſſivum, & emanationis propriæ affectionis, quæ paſſio ſub nomine quietis comprehenditur, eſt etiam primum eius, in quo eſt per ſe, & non ſecundùm accidens; imo eſſentia cujuſlibet rei natura ipſius vocari conſuevit, ut de formis accidentalibus dicebamus.

29 Secundo quòd de mente Ariſtot. non conveniat eſſentiæ materiæ, aut formæ, patet ex dictis in proœmiali quæſt. de ſubiecto, totius Philoſophiæ, cùm enim intentum Ariſtot. ſit agere de corpore naturali, ipſiuſque principia inveſtigare, quale eſt natura, ſequitur, de illa natura hìc Philoſophum agere, quæ eſt conſtitutiva huius corporis, & principium ſuarum paſſionum, itaut habens talem naturam, ſub corpore, tanquam ſub proprio genere directè, & ut per ſe conſideratum, contineatur, eſſentiæ autem materiæ, & formæ immediatè materiam reſpiciunt, & formam, quarum ſunt conſtitutivæ, non corpus naturale, reducuntur tanquam ſpecies ſub genere; hic Ariſtotel. materiam, & formam naturas corporis naturalis, quod conſtituunt, appellavit, ut dicimus ſequenti articuli, non verò habentia naturam.

Tertiò quòd eſſentia cujuſlibet naturalis corporis ſecundùm Ariſtot. dicatur naturam, patet ex dictis diſp. præced. quæſt. 1. de illa enim natura hìc ſermonem inſtituit, quæ eſt principium conſtitutivum corporis naturalis in communi, ſicut in 1. Phyſic. egit de principiis in fieri ejuſdem corporis, ergo hæc natura debet ſub ſe comprehendere quidditatem cuiuſcunque corporis ſub ſubiecto adæquato Philoſophiæ contenti. Sed ſpecialiter probatur de terra, & de cæleſti corpore, de quibus eſt difficultas. Terra enim intantum videtur non habere naturam, quia ſecundùm totum non movetur, ſed hoc parum refert, quia non neceſſariò naturam habens, debet omni ſpecie motus actualiter moveri, ſed ſufficit, ut ad aliquas habeat aptitudinem, & inclinationem, ad aliquas verò etiam actum, ſic terra ſecundùm ſe totam, etſi localiter non moveatur, alteratur tamen cùm in ſententia multorum aqua ita ſit cum terra commixta, ut unum globum conficere dicantur, & ſic mutuò alterantur, habet quoque aptitudinem ad localem motum, ſi è centro evelleretur; neque hæc aptitudo fruſtra dicetur ex hoc, quoad actum non reducitur, quia tunc aliqua potentia otioſa, & fruſtra erit, quando perpetuò proprio fine privatur, finis autem huius aptitudinis ultimatus non eſt localis motus, ſed terminus per talem motum acquiſibilis, quod eſt ubi deorſum, quo loco nunquam privatur ſecundùm ſe totam, idcirco ut ſic ſemper proprio fine gaudet. Accedit, quòd etiam ſecundùm ſe totam actualiter moveri dicendum eſt, ſi vera eſſet ſententia illorum, quòd centrum magnitudinis, & gravitatis terræ ſit idem punctum, de quo ſuo loco in libris de Cælo.

30 De cæleſti corpore etiam idem oſtenditur, quia verè Cœlum inter corpora naturalia ab Ariſt. connumeratur, ſic 1. Cœli text. 5. 3. Cœli text. 1. 8. Met. 12. & 1. de Part. Anim. cap. 5. ergo quidditas cœleſtis verè erit natura. Tum quia omnes particulæ definitionis illi conveniunt, eſt enim hæc quidditas principium, & cauſa 1. per ſe, & non ſecundum accidens motus alterationis, quia Cœli illuminantur, aſtra ſaltem aliqua eclypſantur, habent proprias paſſiones, & alia accidentia connaturalia, & conſequenter natura in ipſis erit principium quietis, ſub quo nomine aptitudines comprehenduntur, ut diximus quæſt. præc. In ordine quoque ad motum localem adhuc dicitur natura, quia motus ille naturalis eſt; nam ſecundùm Scot. 1. d. 1. quæſt. 1. in fine, omnis potentia receptiva alicuius formæ perficientis ipſam, eſt naturalis, motus autem Cœli ex 4. d. 48. quæſt. 2. N. eſt perfectio ipſius, & in 2. diſt. 2. quæſt. 6. O. concedit Doctor, Cœlum moveri, quomodo Angelus movetur quoad naturalitatem, Angelus verò ex eodem quæſt. 9. B. ad ubi movetur, tanquam ad propriam perfectionem. Tum quia ex 1. Cœli à text. 6. habetur uſque ad 16. Cælum circulariter moveri ſecundùm naturam, & ex iſto motu deducit Cœlum alterius eſſe naturæ ab elementis, quod non rectè inferretur, ſi motus ille naturalis non eſſet. Accedit ratio, quam tangit Doctor in 4. d. 48. cit. quod licèt motus localis non ſit in Cælo propter aliquam perfectionem intrinſecam completivam ſui per motum acquiſibilem, eſt tamen in ipſo propter maximam totius univerſi perfectionem à natura intentam, quæ eſt conſervatio horum inferiorum, ad quam requiritur ordinatus Cælorum influxus, qui nequit ſine motu fieri, ideoque motus erit perfectio ſecundùm quid ipſi Cælo, quatenus ſcilicet bonum totius eſt etiam bonum partis, & per ordinatum motum communicat ſe effectivè inferioribus, ad quam communicationem habet naturalem aptitudinem; hinc videmus in Cælo eſſe habilitatem quandam ad iſtum motum circularem, quæ eſt ſphærica figura, nam hæc licèt non ſufficiat ad naturalitatem rigoroſam, quæ eſt ad unum determinata, ſufficit tamen ad naturalitatem largè ſumptam, & indeterminatam, ut mox dicemus.

31 Inſuper eſt inclinatum naturaliter, quantum eſt ex ſe, ad quietem localem, etiam ſecundum Ariſt. nam ut notat Doct. in 2. d. 1. quæſt. 5. N. & in 4. diſt. 49. quæſt. 6. A. perpetuitas, quam poſuit Philoſ. in motu cæleſti, non provenit ex natura intrinſeca ipſius Cæli, ſed à cauſa extrinſeca, ſcilicet ab Intelligentia neceſſariò determinata ſecundùm ipſum ad agendum, ita colligitur ex 2. Cæli 2. & ſeq. & 9. Met. 17. quibus in locis aſſerit, Intelligentias perpetuò Cælos movere, quia non fatigantur, eò quia in ipſis Intelligentiis non eſt potentia contradictionis, ſeu materia, quamvis hæc ratio non concludat, ut obſervat Doct. in 4. diſt. 48. qu. 2. O. nam ceſſatio à motu non provenit præciſè à fatigatione, ſed ex hoc quoque, quod movens voluntariè moveat. Accedit ratio, quòd in Cælo datur materia ſecundùm locum mobilis, ſed materia eſt ſemper in potentia contradictionis ex 9. Metaph. 17. quare ibi concludit Ariſt. *Nihil igitur ſimpliciter incorruptibilium ſimpliciter potentia eſt; ſecundùm aliquid autem nihil prohibet, ut quale, aut ubi;* cùm ergo Cælum ſit in potentia contradictionis ad Ubi, jam indifferens erit ad motum, & quietem. Et licèt hæc potentia ad quietem ſecundùm Ariſt. nunquam reducetur ad actum, nihil refert, quia erit propter bonum univerſi, & ideò fruſtra non dicitur. Quod autem non ſolùm capacitatem, verum etiam aptitudinem habeat naturalem ad iſtam quietem, probat Doctor in diſt. 48. citat. nam quies pro ſubſtracto dicit identitatem, & uniformitatem eſſentiæ, quod ſimpliciter perfectius eſt, quam ſit illud poſitivum in motu, ſcilicet aliter, & aliter ſe habere. Ex quibus omnibus deducas, Cælum eſſe in potentia naturali indeterminata ad motum, & quietem localem, non in potentia determinata, propter quam indeterminationem Scot. in 2. d. 2. quæſt. 6. O. & in 4. d. 48. quæſt. 2. E. & O. motum Cæli neutrum appellavit, non naturalem, quibus in locis naturalitatem ſumpſit rigoroſè, ut dicit potentiam ad unum determinatum, & neutralitatem, prout huic potentiæ naturali opponitur, non verò in rigore, ut contradiſtinguitur à potentia naturali, tam determinata, quam indeterminata. Quapropter concludendum eſt, Cælum eſſe verè corpus naturale, eiuſque quidditatem eſſe naturam propriè, prout eſt in 2. Phyſ. definita, cùm ſit principium primum, & per ſe motus, & quietis etiam in ordine ad locum, hæc omnia clarius patebunt ex ſequenti quæſtione.

32 Sed contrà obiicitur 1. cum Averſa, Amico, & aliis, probando, quidditatem ſaltem ſecundùm Ariſt. non eſſe naturam; quia 2. Phyſ. 1. & 12. & 5. Met. 5. clariſſimè habetur, compoſita non eſſe naturam, ſed à natura. Tum 2. quia natura eſt principium primum motus, quidditas vero non eſt primum principium, ſed ex primis conſtans, ſcilicet ex materia, & forma. Tum 3. quia natura eſt principium, quod dat inclinationem ad motum, quidditas autem non dat inclinationem, ſed habet inclinationem à materia, & forma. Tum 4. ſi quidditas eſſet natura formaliter, forma verò conſtitutivè, eſſet magis propriè natura, quam forma, ergo natura dicta de forma, & omnes alii modi ad quidditatem reducerentur contra Ariſtotel. 5. Metaph. 5. reducentem omnes modos ad formam, nullam mentionem faciendo de quidditate.

Reſp. Ariſt. illis locis non loqui de quidditate, ſed de compoſitis conſtitutis ex tali quidditate, quæ nullo modo poſſunt dici natura; ſed habentia naturam, cum ſint omninò concreta, & principia Quæ operantur, non principia Quibus, ut ſunt quidditas, materia; & forma per Scot. 4. diſt. 12. quæſt. 3. Bb. nec inconvenit, idem eſſe ſimul naturam, & habens naturam reſpectu diverſorum, ſic materia eſt habens naturam ut reſpicit propriam eſſentiam, qua conſtituitur in eſſe; eſt natura, ut reſpicit compoſitum, quod conſtituit; ſic quidditas compoſiti materialis eſt natura reſpectu compoſiti, quod ſimpliciter dicitur tantum habens naturam, quia eſt ultimo conſtitutum, non aliud ulterius conſtituens, at reſpectu materiæ, & formæ, quas includit, poteſt dici habens naturam. Dices, non ſolùm compoſitum in concreto, verbi gratia homo, ſed etiam forma totius, ſeu natura eius in abſtracto, verbi gratia, humanitas compoſita eſt ex partibus non minus, quam ipſe homo; ergo ſi verum eſt, quod ait Ariſt. cit. *quod eſt ex his*, naturam non eſſe, ſed à natura; ſecundùm eius mentem nec homo, nec humanitas erit natura. Reſp. negando ſequelam, quamvis enim etiam, & ipſa humanitas conſtet ex partibus, ſicut homo; adhuc tamen differunt, quia humanitas licèt ſit phyſicè conſtituta, ſicut homo; tamen metaphyſicè dici poteſt conſtitutiva per modum formæ totius, ut Doct. declarat 3. diſt. 2. quæſt. 2. §. *quantum ad tertium*, ubi docet, quod natura conſtituta, verbi gratia humanitas poteſt dici forma reſpectu totius compoſiti, non quidem forma informans, ſed forma qua compoſitum eſt ens quidditativè, homo vero tam phiſicè, quam metaphyſicè ſemper habet rationem conſtituti, & ideo nullo modo poteſt dici natura, ſed ſemper habens naturam. Quod etiam confirmatur ex doctrina Scoti qu. 16. Univerſalium, ubi docet concretum ſignificare per modum habentis; abſtractum vero per modum habiti; & ideò homo erit habens naturam, non natura: humanitas autem erit integra natura habita ab homine, non autem habens naturam de rigore ſermonis; Ariſt. autem cit. jam explicatus eſt, quod non loquitur de quidditate, quæ habet rationem *Quo*, ſed de conſtituto ex quidditate habente rationem *Quod*, ut conſtat ex ipſis eius verbis; *Quod autem ex his*; Ad 2. ſi ly *primum* accipitur pro principali principio condiſtincto ab inſtrumentali, tam quidditas, quam materia, & forma erunt principia prima; ſi verò ſumitur pro immediato, & proximo, tantum quidditati conveniet, ſi pro omnino independenti, quidditati non competet; præſtat autem in prima ſignificatione ſumere: nam ſi in ſecunda, materia, & forma non eſſent natura, eſſet contra Philoſophum, ſi in tertia, principium activum excluderetur, contra eundem, ut diximus quæſt. 1. art. 1. Ad 3. quidditas dat inclinationem compoſito, quod conſtituit, imò primariò, & adæquatè. Ad 4. dicimus, per formam, & ſubſtantiam Philoſophum intelligere tam formam partis quam formam totius, ut diſp. præc. quæſt. 1. exponendo text. 10. ſecundi Phyſ. conſimilem, quæ forma eſt terminus generationis, forma partis terminus formalis generationis in ratione mutationis, forma totius terminus formalis generationis in ratione productionis; & quamvis Scot. ſuper text. cit. Met. hoc impugnet, tamen arguit contra D. Thom. forſan ſuſtinentem, intelligi debere tantum de forma totius.

33 Secundò arguitur in ſpeciali, quod non conveniat quidditati Cælorum. Tum quia natura hìc definita dividitur in materiam, & formam, in Cælo ſecundùm Ariſt. non eſt materia; Tum 2. quia motus eius eſſet naturalis, quod eſt falſum, quia motus naturalis ſit, ut acquiratur perfectio mobilis, at Cælum nullam perfectionem per motum acquirit. Accedit, quod motus naturalis non fit in loco naturali, quia cum res eſt in ſuo naturali loco, non movetur, ſed quieſcit, Cælum autem movetur in ſuo loco naturali; & etiam quia violenter quieſceret, vel violenter ab uno loco recederet: quare potius dicendus eſt neuter, quam naturalis, ut ait Scot. 2. diſt. 2. quæſt. 6. O, & 4. diſt. 48. quæſt. 2. E, & O. Tum 3. quia 8. Metaph. 9. habetur, *Naturam ſolam profectò quis ponet eam, quæ in corruptibilibus eſt, ſubſtantiam;* ubi colligitur, eam ſolam eſſe naturam, quæ in corruptibilibus reperitur. Tum tandem quia natura hìc definita eſt principium motus, & quietis, ubi ly *&* non debet ſumi diſiunctivè pro *vel*, aut partim conjunctivè, & partim diſiunctivè, nam tunc Philoſophus eſſet valdè reprehendendus ex hoc, quòd minus propriè ſit locutus, ſed debet copulativè accipi, in Cælo autem nulla eſt quies, nam per quietem intelligit Ariſtot. ceſſationem à motu in termino ad quem, qualis eſſe nequit illa, videlicet quod ſecundùm totum in proprio loco quieſcat, vel per polos, quia hæc non eſt finis motus; & totum Cælum orbiculariter primo movetur, ergo nequit ſecundùm totum quieſcere, neque erit illa aptitudo ad quieſcendum, quia ſaltem in ſententia Philoſ. ſuſtinentis motum æternum, eſſet fruſtra, ergo nullo modo quidditas Cæli poteſt ſub hac definitione comprehendi.

34 Reſp. facillimè; Ad 1. patet ex dictis diſp. præced. quæſt. 1. quomodò ibi natura dividatur in materiam, & formam, & quidditatem. Ad 2. concedimus, motum Cæli eſſe naturalem, non quidem determinatè ſed indeterminatè, quo modo intelligendus eſt Doctor, ut diximus; cum improbatur ex hoc, quod nulla perfectio acquiratur ipſi Cælo, jam diximus, eſſe propter univerſi perfectionem primariò, ſecundariò propter Cæli perfectionem, quia perfectio totius eſt etiam partis perfectio; tum quia inſervit, ut communicetur inferioribus; cum dicitur, motum naturalem non fieri in proprio loco, verum eſt de motu recto, non de circulari, neque ſequitur, Cælum violenter quieſcere, vel violenter ab uno loco recedere, quia non habet naturalitatem determinatam, ſed indeterminatam. Et quamvis totum argumentum concedamus, adhuc, non ſequitur aliquid contra nos, quia, & ſi motus localis

naturalis non eſſet, ſufficerent alii motus, & paſſiones. Ad 3. dicimus, Philoſ. ibi ſolùm recitativè eſſe locutum, ex eo quòd vulgariter natura pro ſola mortalium quidditate ſolet accipi. Ad 4. patet ex dictis, quomodo in Cœlo ſit quies, quoniam ſcilicet adſunt paſſiones, aliæ formæ accidentales per motus acquiſitæ, & aptitudo illa ad quieſcendum, quod ſufficit, etiam ſi nunquam localiter quieſceret, nec erit otioſa, quia hoc fit propter bonum perfectius, ſcilicet Univerſi; tum quia in motu habet præſentiam localem, quæ eſt terminus illius motus, & ſub nomine quietis, ut eſt terminus poſſet intelligi, quamvis non habeat annexam ceſſationem à motu, ſed continuam ſucceſſionem; de naturalitate cœleſtis motus vide diſp.2. de Cœlo qu.4. art.2.

ARTICULUS II.

Oſtenditur, definitionem naturæ, materiæ, & cuicunque formæ univocè analogicè convenire.

35 Dicimus, rationem naturæ, tam materiæ, quam formæ cuicumque, etiam animam rationalem ut ſic includendo convenire, & hoc univoce analogicè; ita Scotus 2. d. 18. C. eſtque communis cum Ariſt. 2. Phyſ. 10. & 5. Met. cap.5. dividente naturam in materiam, & formam; & Prob. primò de materia, & forma in communi; Tum quia verè, & eſſentialiter conſtituunt compoſitum naturale, quod non ex naturis nequit conſtitui, & eadem ſunt principia conſtitutiva rei, & motus, ac quietis eiuſdem rei; hæc enim ſunt duo munera naturæ. Tum quia omnes particulæ definitionis utrique conveniunt, neque eſt aliquid excludens materiam, aut formam. Tum quia materia eſt principium receptivum motus naturalis, aliter non eſſet potentia quanta, qualis, &c. quod eſt falſum, quia eſt omnia potentia; forma quoque non ſolùm eſt ratio recipiendi in compoſito, ſed ratio quoque agendi, & per ipſam compoſitum habet determinatam inclinationem, à cæteris differt, propriaſque affectiones ſibi vendicat.

Secundò, quòd cuicunque formæ, etiam animæ rationali ut ſic conveniat, oſtenditur iiſdem rationibus; Tum quia Philoſ. 2. Phyſ. 1. & 12. & animalia, & hominem inter res habentes naturam enumerat; & de anima in Philoſophia locutus eſt, non ſolùm vegetativa, & ſenſitiva, verum etiam rationali, dicens, eſſe id, quo vivimus, movemur, & intelligimus, & clarè habetur à Scot. quæſt.1. Prol. & 4. d.49. quæſt.8. 9. & 10. quibus in locis concedit in homine potentiam naturalem ad beatitudinem recipiendam, quę potentia ipſi homini convenit ratione animæ rationalis ut rationalis eſt. Tum quia ex eodem in 4. d.43. qu.2. art.1. & quol. 9. Anima rationalis eſt, ut ſic reduplicativè forma informans hominis, quia verè homo naturaliter intelligit mediante anima; eſt unum per ſe conſtitutum ex corpore, & anima rationali ut ſic reduplicativè, & per gradum rationalitatis eſſentialiter à brutis diſtinguitur, ergo anima rationalis, ut reduplicativè rationalis, erit forma informans hominis, & per conſequens natura; prima conſequentia patet compoſitum, quod habet, & eſt, habet, & eſt à partibus, non ut diviſis, ſed ut unitis, dicitur enim unum, quia una pars ſe habet ut actus, altera ut potentia ex 7. Met. 60. & 8. Met. 15. ergo quia partes hominis ſunt anima rationalis, ut ſic reduplicativè, & corpus, hæc duo ut ſic debent ſe habere ut actus, & potentia, ita Scot. quol. cit. C. altera conſequentia patet, quia omnis forma informans eſt phyſicæ conſiderationis, & omnis talis eſt natura. Tum quia multæ paſſiones homini conveniunt ſecundùm gradum intellectivum, ut riſibilitas, flebilitas, aptitudines ad loquendum, intelligendum, admirandum, ergo principium ipſarum, quæ eſt anima rationalis, ut rationalis reduplicativè, erit verè natura.

36 Tertiò quod univocè analogicè materiæ, & formæ conveniat, probatur ex illo principio Scotico ad dignoſcendum prædicatum univocum ab æquivoco, quando intellectus certus eſt de uno, & dubius de duobus, habet conceptum unum diſtinctum ab illis, aliter eſſet de eodem dubius, & certus, ſed poteſt intellectus certificari, in re aliqua reperiri principium per ſe motus, quod eſt natura, dubitare verò, an iſtud ſit materia, vel forma, nam aliqui ſolam formam poſuerunt principium motus, aliqui, ut Antiqui, ſolam materiam, ergo hæc ratio principii verè materiæ, & formæ univocè conveniet. Tum quia ratio cauſæ intrinſecæ univocè convenit ipſis, ergo & ratio naturæ. Attamen addit Ariſtot. 2. Phyſ. & 5. Met. cap.5. formam magis, & perfectius naturam dici, quam dicatur materia, quia eſt perfectior, & principalior pars quiditatis, & ab ipſa primò, & principaliter modus dicitur naturalis, à materia vero ſecundùm quid, & minus principaliter, ergo analogicè conveniet ſecundùm prius, & poſteriùs.

Sed contra obiicitur 1. probando, materiam non eſſe naturam: Tum quia Ariſtot. in fine primi Phyſ. propoſuit de formis tantum mortalium ſe verba facturum, in 2. & 5. Met. tex.5. ait, formam eſſe propriè naturam, cætera verò metaphoricè, nam materia dicitur natura, quia eſt ſuſceptiva formæ, idem habet 1. de Part. Anim. cap.1. Tum 2. quia quod eſt in potentia ad naturam, non eſt natura, quod enim eſt in potentia animal, non eſt animal., ſed materia eſt in potentia ad formam, quæ eſt natura, & eſt in potentia natura 2. Phyſ. 11. 12. ergo &c. Tum 3. quia quod demonſtratur eſſe, non eſt natura, quia naturam eſſe, eſt indemonſtrabile, at materia demonſtratur eſſe in 1. Phyſ. Tum 4. quia materia non eſt cauſa activa motus, ut patet, neque paſſiva, quia motus recipitur in toto compoſito. Tum 5. quia nomen naturæ dicit perfectionem, quia ſignificat eſſentiam, quę eſt omnium perfectiſſima in re, at materia eſt ens imperfectiſſimum. Tum 6. quia unius rei unica eſt natura, ſed forma eſt natura, ergo non materia. Tandem natura eſt principium determinatum motus, materia eſt principium indeterminatum, ergo nequit eſſe natura; Major probatur ex Philoſopho, quia exemplificans de motu naturali 2. Phyſ. 5. & 8. text.32. dat exemplum de motu elementorum, qui eſt determinatus; & adhuc quia aliter omnis motus naturalis diceretur, quia ad omnem motum eſt materia inclinata; huc ſpectant etiam rationes adductæ diſp.2. qu.5. art.1. contra naturalitatem potentię materiæ primæ.

37 Reſp. ad 1. promiſiſſe agere de formis, ſed non tantum de illis, ut patet ex progreſſu 2. Phyſ. ubi de materia, & aliis cauſis extrinſecis agit: quod additur ex 5. Met. intelligitur, quod materia tunc actu habet rationem naturæ determinatæ, cum eſt ſub forma, cui principalius convenit eſſe naturam, & ſic intelligendę erunt ſimiles authoritates. Vel ut ait Averſa, materia denominativè dicitur natura, non quidem ſumendo naturam abſolutè, ut dicit rationem principii, ſed prout de forma enunciatur, videlicet quatenus eſt terminus generationis, & principium dans eſſe ſpecificum, & determinatum. Ratio eſt, quia ſubiectum ſemper à forma, quam recipit, denominatur, & ſic materia dupliciter dicetur natura, uno modo, prout natura ipſi convenit univocè, quia eſt verum principium motus, alio modo, ut eſt ſubiectum naturæ dictæ de forma. Ad 2. majorem eſſe veram de illo, quod eſt in potentia ad omnem naturam, at materia eſt ſolum in potentia ad naturam, quæ eſt actus formalis, & determinatus; & hoc modo non eſt natura, niſi denominativè, cum hoc tamen ſtat, quod ſit natura in potentia ſubiectiva: & hæc quoque eſt vera ratio naturæ, ſicut materia ſecundùm hanc rationem eſt verè principium, & pars conſtitutiva compoſiti materialis. Ad 3. etiam naturam eſſe, à poſteriori demonſtrari. Vel dic, naturam eſſe ſecundùm conceptum communem, non demonſtrari, at ſecundùm conceptum ſpecialem, quod ſcilicet huic, vel illi conveniat, poſſe demonſtrari, modo materia eſt natura in ſecunda ſignificatione. Ad 4. materia eſt cauſa paſſiva motus, quia dat compoſito hanc potentiam receptivam ſimul cum forma, unde dicuntur principia originalia motus, non immediata juxta dicta in præced. art. nu.32. Ad 5. natura ſi ſumatur, ut eſt principium conſtitutivum rei adæquatum, vel actuale, & ut principium activum operationis. dicit perfectionem, at ſi accipitur, ut eſt principium paſſivum quomodo materiæ convenit, dicit imperfectionem. Ad 6. eſt unica natura totalis, & adæquata, ſed duplex partialis, & inadæquata. Ad ultimum negatur maior ex dictis diſp. 2. qu. 5. art. 1. cum probatur ex Philoſopho, dicimus, exemplificaſſe de illis motibus, quia magis propriè naturales dicuntur, non tamen alios excluſit: cum dicitur omnem motum naturalem fore, concedimus ex parte materiæ, non verò ex parte formæ, in ordine ad quam naturalitas motus ſimpliciter debet attendi, cum ipſa principalius ſit natura.

38 Secundò arguitur, oſtendendo, animam non eſſe naturam; Tum quia diverſa eſt animę definitio à definitione naturæ, anima enim eſt actus corporis diſſimilaris, natura autem potius ſimplicis, & ſimilaris, anima eſt actus corporis phyſici, ideſt naturalis, quare naturam præſupponit; natura verò conſtituit corpus in eſſe naturali. Tum 2. quia motus naturalis eſt uniformis, velocior in fine, & ad unum tendit determinatę, motus animæ eſt difformis, irregularis, & differens ad plura ubi, ut patet de ſenſitiva, quæ motum progreſſivum cauſat, qui eſt ad omnem loci differentiam, & de vegetativa, cujus argumentatio eſt ſecundum omnem dimenſionem. Tum 3. quia motus progreſſivus, cuius principium eſt anima, eſt violentus, quia adeſt elevatio membrorum, quæ propter gravitatem deorſum tendunt, & adeſt defatigatio animalis, quod non eſſet, ſi naturaliter fieret, gravia enim deorſum tendentia nunquam fatigantur.

Reſp. ad 1. animam non eſſe naturam in communi, ſed ſpeciem illius, ideòque aliqualiter debent in definitione differre, & præcipuè, quia natura definitur hic in ordine ad operationes, anima vero in ordine ad conſtitutionem totius; falſum eſt tamen, quod natura ſit ſemper principium conſtitutivum corporis ſimilaris. Neque inconvenit, animam, ſupponere corpus naturale in ſpecie naturę imperfectiori ſubordinata eſſentialiter ipſi animę, quę adhuc dat eſſe naturale perfectius. Ad 2. aſſumptum eſt verum de motu naturali ſtrictè ſumpto, & de natura ab anima contradiſtincta, & ut principium eſt motus ſimplicis, non verò de motu naturali, & de natura in tota ſua latitudine. Ad 3. reſp. Doctor in 4. diſt. 49. qu.14. K. quod motus progreſſivus, licèt in ordine ad formam corporis moventem juxta prędominans elementum ſit violentus, tamen in ordine ad animam, a qua provenit, eſt naturalis, & quia quando potentię ſunt ſubordinatę, naturalitas attenditur penes potentiam ſuperiorem, hinc motus iſte erit ſimpliciter naturalis; adeſt tamen fatigatio propter impedimentum in corpore gravi repertum, unde ſecundum quid iſte motus eſt violentus.

39 Tertiò obiicitur, quod anima rationalis non ſit natura ex hoc, quod non ſit forma informans, ſed non eſt præſentis negotii hoc diſputare, ſed in lib. de An. fusè dicimus; ſuppoſita ergo hac veritate, adhuc poteſt inſtari. Tum quia Philoſ. 1. de par. anim. cap. 1. quærens, an omnis anima pertineat ad phyſicum (ubi loquitur de anima, quæ eſt forma, non de intelligentia, ſicut putant Hurt. & Moriſ. in lib. de Anim. & patet ex rationibus, quas adducit) reſolvit negativè, quod probat tribus rationibus, & quia tunc Phyſicus de omni intelligibili deberet agere, quia relativa ad eandem pertinent ſcientiam, & ſic nulla alia ſcientia daretur præter Philoſophiam, & quia non omnis anima eſt natura, ſed aliqua eius pars, & quia Philoſophus non conſiderat res à materia abſtractas, qualis eſt anima rationalis. Tum quia formæ, de quibus agit Philoſophus, ſecundum rationem tantum ſunt à materia ſeparabiles, & ſunt finis generationis ex 2. Phyſ. 4. debent eſſe moventia mota ex text.73. & 74. eiuſdem libri, at anima rationalis eſt ſeparabilis à materia ſecundum rem, quia incorruptibilis non eſt finis generationis, quia à Deo immediatè producitur, non ab homine, non ſubjectatur in corpore, quia ab eo non dependet; nec eſt movens motum ex 3. de Anim. 7. Tum 3. quia ut rationalis eſt principium intellectionis. & volitionis, ad quas non eſt motus ex 5. Phyſ. 18. & 7. Phyſ. à text.12. uſque ad 20. Tum 4. quia ſæpè ſepius ab Ariſt. anima intellectiva, quia includit rationem liberi, & voluntarii, ponitur ut principium contradiſtinctum à natura. Tum 5. quia ſequeretur, non minus animam mundi fore naturam, quæ etiam intellectualis eſt, & principium cuiuſcunque motus univerſi. Tandem ex Scot. 3. diſt.15. A, ratio naturæ accidit animæ rationali, ſed formam, quæ eſt natura, eſt intrinſecè talis, ergo &c.

40 Reſpondetur ad 1. ibi Philoſophum vel ſumere animam pro qualibet vivente ſubſtantia, quo modo ſub ſe comprehendit non ſolùm omnem animam, verùm etiam Intelligentias, de quibus agere non pertinet ad Phyſicum, & de iſtis concludunt rationes ab ipſo allatæ; vel ſi loquitur de Anima, ut eſt partialis forma, quando concludit, non omnem animam eſſe phyſicæ conſiderationis, intelligitur de anima rationali, non abſolutè, ſed ut ſeparata à materia, & ſecundum prædicata ſpectantia ad illum ſtatum, ut patet ex tertia ratione; & ut ſic non eſt natura, quia non eſt principium motus eius, in quo eſt; non verò ut eſt corpori unita, quia ſecundum iſtam conſiderationem agitur de ipſa in 3. de Anima. Verum eſt tamen, quod eſt dubium, quomodo prima ratio concludat, nam ſequeretur idem de Methaphyſica, cujus eſt intellectus abſtractos conſiderare; pro nunc breviter dicas cum Mirand. lib.18. ſuæ Monomachiæ, eſſe rationem probabilem. Ad 2. cum Ariſtot. ait, formas phyſicas eſſe ſecundum rationem à materia ſeparabiles, eſſe corruptibiles, vel intelligitur ut in plurimum, ut ſe declarat 6. Metaphyſ. in principio; vel quia de animæ rationalis immortalitate fuit dubius, ut oſtendit Doctor in 4. d.43. quæſt.2. tamen finis generationis, quia eſt terminus ad quem, à quocunque producatur, eſt in ſubiecto per informationem, licèt independenter; quamvis ibi per eſſe in ſubiecto intelligat Ariſtot. in alio ſenſu, ut probet, omnem naturam ſubſtantiam, eſſe ut diximus in expoſitione hujus textus; dicitur movens immota, non ſimpliciter, quia movetur ſaltem per accidens, ſed motione corruptiva, unde ait, ſenſitivam a vehementi ſenſibili corrumpi, non ſic intellectivam à maximè intelligibili. Ad 3. ad intellectionem non eſt motus diſponens ad corruptionem, eſt tamen ſimpliciter motus ut infra in proprio loco. Ad 4. non ſumit tunc Ariſt. naturam, ut hìc definitur, ſed prout à ſpontaneo, & libero diſtinguitur. Ad 5. negatur ſequela, quia anima mundi eſt Deus, qui non eſt forma informans, ſed aſſiſtens, non enim univerſum eſt unum per ſe, ſed ſolum unitate ordinis; ut in lib. de Cœlo dicimus. Ad 6. dicimus, Scotum ibi non aſſerere, rationem naturæ accidere animæ, infra enim in tertia ratione contra Henr. clarè dicit, animam ut naturam reſpicere corpus, ipſum perficiendo, ſed arguit contra Henric. diſtinguentem portionem ſuperiorem animæ (quæ eſt potentia rationalis, ut reſpicit æterna) ut eſt ratio, ut natura, ideſt, ut dicit potentiam operantem, & ut dicit eſſentiam animę, in qua ſimul cum aliis potentiis reperitur: inquit Doctor, quod hæc ratio naturæ accidit portioni ſuperiori, quia eſt extranea ipſi, nam ſecundum rationem formalem dicit principium operativum, & conſequenter ſi dolor convenit parti ſenſitivæ, non poteſt dici propriè convenire portioni ſuperiori, ut eſt natura, aliter poſſet dici animam velle ſecundum intellectum, ut eſt natura, ideſt, ut intellectus dicit animæ entitatem, in qua ſimul cum voluntate reperitur.

41 Quartò inſtatur, quod natura univocè non conveniat materiæ, & formæ. Tum quia corpus naturale ex materia, & forma compactum his eundem gradum univocum naturæ participaret, ſemel ratione materiæ, & iterum ratione formæ, quod eſt falſum, quia committeretur negatio. Tum quia materia, & forma ſunt primo diverſa etiam ſecundum Scot. in 2. d.12. qu. 1. ergo in nullo debent convenire.

Reſp. ad 1. concedendo ſequelam, negando falſitatem, nam compoſitum phyſicum, quia ex rebus realiter diſtinctis conſtat, his participat rationes entis, ſubſtantiæ, cauſę, principii, &c. ergo ſimiliter rationem naturæ: falſum eſſe in compoſito Metaphiſico, quia differentiæ ultimæ non includunt formaliter rationem entis, neque committitur nugatio, quia in propoſito ratio naturæ non prædicatur in recto de compoſito, ſed in obliquo. Ad 2. quamvis materia, & forma eſſent primo diverſa in realitate, poſſunt tamen in conceptu convenire, & ſenſu Doctoris loc. citat. jam dedimus diſp.2. num.20.

Quintò probatur, materiam magis naturam dici, quam dicatur forma. Tum quia quod eſt principium omnis motus naturalis, eſt magis natura illo, quod tantum eſt principium alicuius motus,

materia eſt principium univerſale, forma verò particulare principium eſt determinati motus, ergo, &c. Tum 2. quia illud eſt magis natura, quod magis participat rationem principii paſſivi, in quo principaliter conſiſtit ratio naturæ ex dictis quæſt. 1. art.1. ſed materia eſt magis paſſiva, quam forma, quia eſt ſubiectum ultimum omnium formarum, ergo, &c. Tum 3. quia illud eſt magis natura, ſecundum quod naturalia magis habent eſſe naturale, ut patet ex primo munere naturæ, quod eſt conſtituere compoſitum, ſed materia dat magis eſſe rei naturali, quam forma, quia res in materia habent eſſe æternum, cum ipſa ſit æterna, à forma verò accipiunt eſſe temporaneum, ergo eſt magis natura, quam forma.

Reſp. ad 1. vel eſt ſermo de natura ſecundùm pluralitatem, & univerſalitatem, ſic materia eſt magis natura, ſed hoc eſt impropriè dictum; vel ſecundum perfectionem, quomodo ly magis debet accipi, & ſic forma eſt magis natura, quia dat perfectius eſſe, & operari, & principalius denominatur motus naturalis à forma, quam à materia. Ad 2. per idem reſp. quòd materia eſt magis paſſiva, quia univerſalior, non quia perfectius ab ipſa proveniat inclinatio ad motum in compoſito. Ad 3. negatur minor, quia res per materiam habent eſſe potentia, per formam actu, modò ſimpliciter perfectius eſt eſſe actuale temporaneum, quam eſſe potentiale æternum, ſicut perfectior ſimpliciter eſſet Angelus tantummodo per diem exiſtens, quam albedo, ſi in æternum duraret; præterquam quod materia eſt in ſe æterna, non tamen dat compoſito eſſe æternum, immò temporale, cùm ſit radix corruptionis.

QUÆSTIO III.

An detur motus indifferens inter naturalem, & violentum, ſeu an detur potentia neutra.

42 Ex dictis hucuſque patet, quòd naturale poteſt accipi, vel eſſentialiter, quomodo ſignificat, hoc quòd eſt habere naturam, & in hoc ſenſu ſumitur, cùm corpus naturale, ut naturale dicitur eſſe ſubiectum Philoſ. naturalitas enim eſt ratio formalis, & quidditativa corporis, ut ait Ariſtot. 2. Phyſ. 4. Secundò poteſt ſumi denominativè, ut idem eſt, ac ſecundum naturam, & ita convenit motui, cum naturalis appellatur, ut habet Ariſt. t.5. cuius formalitas conſiſtit in hoc, quod illi motus, & actus naturales dicantur, qui ſint ſecundum inclinationem, & juxta exigentiam nativam rei, ut per illos quo ad proprium eſſe verè perficiatur; quæ naturalitas poteſt ſumi tam in ordine ad principium activum, quam paſſivum, ut diximus, ſic cum aqua ſe reducit ad priſtinam frigiditatem, talis infrigidatio, & frigus, naturalia dicuntur, quia ſunt juxta exigentiam naturæ aquæ ſecundum principium activum, & paſſivum. An verò præter hoc requiratur etiam, quod ille actus, vel forma recepta non excedat vires naturæ, ut dicunt Thomiſtæ, qua ratione negant in homine naturalem potentiam ad actus ſupernaturales, eſt negotium theologicum, & potius videtur quæſtio de nomine, quam de re; pro nunc dicendum cum Scot. quæſt.1. Prol. & 4. diſt.43. quæſt.4. & diſt. 49. quæſt. 8. hoc non requiri, quia non eſt neceſſe, ut forma dicatur naturalis reſpectu ſubiecti, quòd ſit conformis non ſolùm ſecundum principium paſſivum, ſed etiam activum, poſſunt enim hæc duo ſeparari, & verè ſolvatur ratio naturalitatis, ſi ſubiectum recipiens verè perficiatur per illam formam, quamvis nullam habeat potentiam activam producendi illam, ut patet ex dictis diſput. 2. quæſt. 5. art.2.

43 In hoc igitur ſenſu naturale ſumimus in præſenti, quomodo opponitur violento; cujus ratio conſiſtit in hoc, ut violentum ſit contra naturam, & perfectionem rei, cui tribuitur, ſitque potius illius deſtructivum, quam perfectivum; hoc modo explicat Doctor definitionem violenti in 4. d.29. quæſt.un. B. & d.43. quæſt.4. traditam à Philoſ. 3. Eth. cap. 1. violentum eſt id, cujus principium eſt extra, non conferente, vim paſſo, ideſt, inquit Doctor, paſſo non præbente inclinationem, quod non merè negativè eſt intelligendum, ſed contrariè, itaut dicat contrarietatem, & oppugnantiam, ut ipſe Philoſ. ſe declarat ſect.1. Probl. quæſt. 6. dicens *Violentia contra naturam eſt*; quæ violentia non ſolùm in ordine ad paſſivum principium ſumitur, verùm etiam ad activum, non quidem poſitivè, ut verè potentia activa detur intrinſeca, quæ poſſit agere contra propriam activitatem, hoc enim naturaliter implicat, & etiam ſupernaturaliter, quia nulla potentia, ut obedientialis eſt, poteſt elevari ad actiones efficiendas, cum quibus ex ſe prius non habet aliquam proportionem, & potentiam inchoatam, ex dicendis diſp. ſeq. ſed privativè, quatenus impeditur, ne in actionem exeat ſibi connnaturalem; & hoc in quacunque ſpecie motus, ita enim violenter lapis ſurſum detinetur, ac aqua ſub calore, imò magis aqua vim patitur, quia calor eſt magis deſtructivus aquæ, quam locus ſurſum reſpectu lapidis; hinc malè Fonſ. 5. Met. cap. 4. quæſt. 2. ſect. 8. ait, ſolum in motu localis reperiri violentiam. Eſt ergo quæſtio, an præter hos motus naturales, & violentos dentur quidam medii, & indifferentes, ut neque ſint juxta perfectionem naturalem rei, neque contra ipſius inclinationem, & perfectionem, ſed indifferentes ſint, & præter naturam, qua ratione res non habeat naturalem potentiam, aut violentam ad illos, ſed tantum neutram, & loquimur de potentia, quæ ſit verè receptiva formæ.